

**Vlaamse Overheid**

Bezoekadres:  
Havenlaan 88  
1000 BRUSSEL

Postadres:  
Koning Albert II laan 15 bus 215  
1210 BRUSSEL

[www.vlaanderen.be/agentschap-binnenlands-bestuur](http://www.vlaanderen.be/agentschap-binnenlands-bestuur)

Aan de colleges van burgemeester en schepenen  
van de gemeenten die op 1 januari 2025 worden sa-  
mengevoegd

Ter kennisgeving aan:

- de provinciegouverneurs
- de leden van de deputaties

24/06/2024

Betreft: onderrichtingen bij de lokale en provinciale verkiezingen van 13 oktober 2024 voor de colleges van burgemeester en schepenen van de gemeenten die op 1 januari 2025 worden samengevoegd

### **Inhoud van deze onderrichting**

- I. Het aantal te verkiezen raadsleden – specifieke bepaling voor de samengevoegde gemeenten
- II. Verkiesbaarheidsvoorwaarden – specifieke bepaling voor de samengevoegde gemeenten
- III. Gemeentelijk hoofdbureau – specifieke bepaling voor de samengevoegde gemeenten
- IV. Stemrecht
  1. Belgische burgers
    - 1.1. Actief stemrecht (mogen stemmen)
    - 1.2. Passief stemrecht (kandidaat mogen zijn)
  2. Niet-Belgische burgers
    - 2.1. Actief stemrecht voor niet-Belgische burgers (mogen stemmen)
    - 2.2. Passief stemrecht voor niet-Belgische EU-onderdanen (kandidaat mogen zijn)
  3. Overzichten
- V. Kiezerslijsten
  1. Vaststelling van de kiezerslijst en afgifte van exemplaren van de kiezerslijst
    - 1.1. Afgifte van de kiezerslijst met toepassing van het LPKD
    - 1.2. Afgifte van de kiezerslijst met toepassing van het Koninklijk Besluit van 16 juli 1992 betreffende het verkrijgen van informatie uit de bevolkingsregisters en uit het vreemdelingenregister: opgeheven
  2. Bezwaren tegen kiezerslijsten (artikel 27 tot en met 32 LPKD)

### 3. Verdeling van de kiezers in stemafdelingen

- 3.1. Indeling in stemafdelingen: autonomie van het college van burgemeester en schepenen
  - 3.2. Stemresultaten op basis van geografisch deelgebied
  - 3.3. Benaming stemafdelingen
  - 3.4. Verzending van de kiezerslijsten
- ### 4. Locatie van de telbureaus

## VI. Aanwijzing van gemeentelijke coördinatoren

## VII. Samenstelling van de stem- en telbureaus

## VIII. Uitnodiging van de kiezers

1. Modellen van uitnodigingsbrief
2. Verzending van de uitnodigingsbrieven
3. Bericht van uitnodiging
4. Bericht van de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau

## IX. Volmachten

## X. Lijsten aftredende raadsleden

## XI. Kandidatenlijsten

## XII. Software en apparatuur hoofdbureau

## XIII. Inrichting stem- en tellokalen

1. Inrichting van het stemlokaal in de gemeenten waar met potlood en papier gestemd wordt
2. Inrichting van het stemlokaal in de gemeenten waar met het digitaal stelsysteem gestemd wordt
3. Inrichting van een stemhokje voor kiezers met een handicap
4. Materiaal voor het telbureau

## XIV. Het digitale stelsysteem

1. Controle en testen van de stemapparatuur
2. Demonstratie van het stelsysteem
3. Opleiding van de voorzitters van de digitale stembureaus
4. Verzameling van de USB-sticks

## XV. Verkiezingsaffiches

## XVI. Bekendmaking van de stemresultaten

## XVII. Kosten

## XVIII. Registratie van leden van stem- en telbureaus

## XIX. Vrijstelling van portkosten

## XX. Slotbepalingen

## Bijlagen

1. Modelinrichting van een stemlokaal in gemeenten waar gestemd wordt met potlood en papier
2. Modelinrichting van een stemlokaal in gemeenten waar gestemd wordt met het digitaal stelsysteem
3. Gemeenten waar gestemd wordt met het digitaal stelsysteem
4. Samengevoegde gemeenten waar op 13 oktober 2024 gestemd wordt voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeenten die op 1 januari 2025 door samenvoeging van start gaan

Geacht college,

De voorbereiding van de lokale en provinciale verkiezingen van 13 oktober 2024 is in een beslissend stadium gekomen. Bij de organisatie van deze verkiezingen spelen de gemeenten een cruciale rol. Met deze brief herinner ik de gemeentebesturen aan een aantal belangrijke taken, die zij moeten uitvoeren bij de toepassing van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (LPKD) en van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 (DKD).

Waar nodig geef ik met deze brief ook specifieke toelichtingen aan de samengevoegde gemeenten voor de organisatie van de verkiezing van de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente.

De gemeenten die met toepassing van deel 2, titel 8 van het decreet over het lokaal bestuur (DLB) samengevoegd worden tot een nieuwe gemeente met ingang van 1 januari 2025, organiseren immers op 13 oktober 2024 de verkiezingen voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente.

In Borsbeek wordt op dezelfde dag ook de verkiezing georganiseerd voor de eerste stadsdistrictsraad van het nieuwe stadsdistrict Borsbeek.

Die verkiezingen zijn, juridisch gezien, buitengewone verkiezingen waarvan de datum samenvalt met de gewone gemeenteraadsverkiezingen. Krachtens artikel 218, §3 en §3/1 LPKD worden deze verkiezingen georganiseerd met toepassing van de bepalingen voor de gewone verkiezingen.

Een aantal bepalingen in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 moeten voor deze verkiezingen echter toch anders gelezen worden, omdat op de verkiezingsdag de samen te voegen gemeenten nog altijd voor de organisatie instaan, maar de verkiezing gebeurt voor de nieuwe gemeente, die op dat ogenblik nog niet bestaat. De bepalingen die anders gelezen moeten worden, zijn opgesomd in artikel 352, tweede lid, van het DLB.

Artikel 352, derde lid, van het DLB bevat specifieke bepalingen voor het geval waarbij een gemeente waar gestemd wordt op papier, en een gemeente waar digitaal gestemd wordt, samengevoegd worden.

Bij de onderstaande onderrichtingen geldt de volgende leeswijzer. De onderrichtingen gelden voor alle gemeenteraadsverkiezingen die plaatsvinden op 13 oktober 2024, dus zowel voor de gewone lokale verkiezingen in 272 gemeenten als voor de buitengewone lokale verkiezingen ingevolge een samenvoeging van gemeenten in de 28 betrokken gemeenten. Specifieke onderrichtingen voor de verkiezingen voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente ingevolge samenvoeging of voor de eerste stadsdistrictsraad van een nieuw stadsdistrict worden als dusdanig geduid.

## Reeds verstrekte informatie

In mijn brief van 11 maart 2024 heb ik al ruime informatie verstrekt, meer in het bijzonder over de wijzigingen in de kiesregelgeving.

Met het oog op een algemeen inzicht in de verkiezingsorganisatie, verzoek ik u om opnieuw kennis te nemen van deze brief. Als dat nodig is voor een goed begrip, zal ik sommige elementen ervan hernemen in deze onderrichting.

## Verkiezingswebsite [vlaanderenkiest.be](http://vlaanderenkiest.be) en de berichtendienst via sms

Zoals u weet vindt u het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 en het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012, samen met de uitvoeringsbesluiten, de onderrichtingen, de formulieren en alle overige relevante informatie op de verkiezingswebsite van het Agentschap Binnenlands Bestuur [vlaanderenkiest.be](http://vlaanderenkiest.be). Op deze website kan u ook inschrijven op een nieuwsbrief, waarmee u telkens snel op de hoogte wordt gebracht van nieuwe informatie.

Ik beveel ten zeerste aan om deze website regelmatig te consulteren en er ook bij het grote publiek zoveel mogelijk naar te verwijzen.

De gemeentelijke coördinatoren worden opgenomen in onze sms-berichtendienst. Het agentschap gebruikt hiervoor het mobiel nummer dat de coördinator heeft geregistreerd in de contactendatabank conform artikel 37, §8 van het LPKD. Hierdoor zullen de coördinatoren via het nummer 8686 snel heel gerichte communicatie ontvangen over de organisatie van deze verkiezingen.

## I. HET AANTAL TE VERKIEZEN RAADSLEDEN – SPECIFIEKE BEPALING VOOR DE SAMENGEVOEGDE GEMEENTEN

De Vlaamse Regering heeft in uitvoering van artikel 4, §3 van het DLB op 26 april 2024 haar definitieve goedkeuring gegeven aan een besluit waarmee de aantallen te verkiezen gemeenteraadsleden per gemeente worden vastgesteld, op basis van de bevolkingsaantallen van de gemeenten. Het bevolkingsaantal dat daarbij in aanmerking wordt genomen, is het aantal personen dat ingeschreven is in het rijksregister van de natuurlijke personen en dat op 1 januari 2024 zijn hoofdverblijfplaats in de desbetreffende gemeente had.

Gelet op het feit dat het Vlaams parlement op 17 april 2024 de decreten waarmee een aantal gemeenten worden samengevoegd, definitief heeft goedgekeurd, heeft de Vlaamse Regering voor de nieuwe gemeenten het aantal te verkiezen raadsleden vastgesteld op basis van de som van de bevolkingsaantallen van de samen te voegen gemeenten (artikel 4, §3, eerste lid DLB).

Het aantal te verkiezen stadsdistrictsraadsleden voor het nieuwe stadsdistrict Borsbeek is vastgesteld op basis van het bevolkingsaantal van de huidige gemeente Borsbeek.

## II. VERKIESBAARHEIDSVOORWAARDEN – SPECIFIEKE BEPALING VOOR DE SAMENGEVOEGDE GEMEENTEN

Artikel 58 LPKD omschrijft de verkiesbaarheidsvoorwaarden om tot gemeenteraadslid te kunnen worden verkozen en te blijven, m.n. dat men kiezer moet zijn, dat men de kiesvoorwaarden, vermeld in artikel 8 of 11, moet behouden en dat men zich niet in een geval van schorsing of uitsluiting, als vermeld in artikel 15, §1 en §2, mag bevinden.

Voor de verkiezingen voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeenten die ontstaan ingevolge een samenvoeging van 2 of meer gemeenten, wordt de voorwaarde van artikel 58 LPKD dat men kiezer moet zijn, gelezen als dat men kiezer in een van de samengevoegde gemeenten moet zijn (artikel 352, tweede lid, 3° DLB). De kandidatenlijsten worden immers ingediend voor de verkiezing van de gemeenteraad van de nieuwe gemeente en worden samengesteld met kandidaten, afkomstig uit de kieskring van de nieuwe gemeente.

### III. GEMEENTELIJK HOOFDBUREAU – SPECIFIEKE BEPALING VOOR SAMENGEVOEGDE GEMEENTEN

Artikel 37, §1 van het LPKD bepaalt dat in elke gemeente een gemeentelijk hoofdbureau wordt samengesteld.

Voor de gemeenten die worden samengevoegd en die de verkiezingen organiseren voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente die van start gaat op 1 januari 2025, moet dit artikel op de volgende manier worden gelezen: 'Voor de samengevoegde gemeenten wordt een gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau samengesteld.' (artikel 352, tweede lid, 2° DLB).

Er is dus geen afzonderlijk gemeentelijk hoofdbureau voor elke gemeente die samengevoegd wordt.

Dit gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau wordt samengesteld conform de paragrafen 2, 3 en 4 van het artikel 37 LPKD.

Alle bepalingen die in het LPKD en het DKD zijn opgenomen met betrekking tot het gemeentelijk hoofdbureau, gelden voor het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.

Elke gemeente die samengevoegd wordt, moet wel een eigen gemeentelijke coördinator aanwijzen (zie rubriek VI).

In de gemeente Borsbeek zal wel een stadsdistrictshoofdbureau worden samengesteld voor de verkiezing van de eerste stadsdistrictsraad van het nieuwe stadsdistrict Borsbeek.

## IV. STEMRECHT

### 1. Belgische burgers

#### 1.1. Actief stemrecht (mogen stemmen)

Om gemeenteraadskiezer of stadsdistrictsraadskiezer te zijn, moet men aan de volgende vier voorwaarden voldoen:

1. Belg zijn;
2. de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt;
3. ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van de gemeente; voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen moet men niet alleen in het bevolkingsregister van de gemeente ingeschreven zijn, maar moet men ook in het stadsdistrict wonen (artikel 10 LPKD);
4. zich niet bevinden in een van de gevallen van uitsluiting of schorsing, die bepaald worden in artikel 15 van het LPKD:
  - door veroordeling levenslang ontzet zijn van de uitoefening van het kiesrecht;
  - in de uitoefening van het kiesrecht geschorst zijn;  
dat is het geval voor:
    - de beschermde personen die krachtens artikel 492/1 van het Oud Burgerlijk Wetboek uitdrukkelijk onbekwaam zijn verklaard om hun politieke rechten uit te oefenen, en de geïnterneerden die krachtens artikel 9, §3 van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering uitdrukkelijk onbekwaam zijn verklaard om hun politieke rechten uit te oefenen;
    - personen die door een veroordeling voor een bepaalde duur ontzet zijn van de uitoefening van hun kiesrecht.

De voorwaarden 1 en 3 moeten vervuld zijn op de dag dat de kiezerslijst wordt afgesloten (1 augustus 2024).

De voorwaarden 2 en 4 moeten vervuld zijn op de verkiezingsdag (13 oktober 2024).

#### 1.2. Passief stemrecht (kandidaat mogen zijn)

Artikel 58 van het LPKD, in combinatie met artikel 8 van het LPKD, bepaalt dat men kiezer moet zijn om tot gemeenteraadslid verkozen te kunnen worden en het te blijven.

Niet verkiesbaar zijn de personen die veroordeeld zijn, zelfs met uitstel, wegens een van de misdrijven vermeld in artikel 240, 241, 243 en 245 tot en met 248 van het Strafwetboek, gepleegd tijdens de uitoefening van een gemeenteambt. Die onverkiesbaarheid eindigt 12 jaar na de veroordeling.

## 2. Niet-Belgische burgers

Het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, zoals gewijzigd bij het Verdrag betreffende de Europese Unie, het zogenaamde Verdrag van Maastricht, erkent in artikel 8 B, §1, voor elke burger van de Unie die in een lidstaat verblijft waarvan hij geen onderdaan is, het actief en passief stemrecht voor gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat.

Krachtens die bepaling heeft de Raad van de Europese Unie op 19 december 1994 een richtlijn aangenomen tot bepaling van die voorwaarden (richtlijn nr. 94/80/EG, bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie nr. L 368/38 van 31 december 1994).

Die richtlijn werd in de Belgische wetgeving omgezet bij de wet van 27 januari 1999 tot wijziging van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, van de Nieuwe Gemeentewet en van de Gemeentekieswet, en tot uitvoering van de richtlijn van de Raad van de Europese Unie nr. 94/80/EG van 19 december 1994 (Belgisch Staatsblad van 30 januari 1999).

De wet van 19 maart 2004 betreffende de toekenning van het actief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen aan vreemdelingen, werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 23 april 2004.

De bovenstaande wetgeving werd overgenomen in het LPKD (artikel 11 tot en met 14).

Aan de lokale verkiezingen kunnen bijgevolg ook niet-Belgische inwoners van een gemeente in Vlaanderen onder bepaalde voorwaarden deelnemen. Dat actief kiesrecht is beperkt tot de verkiezing voor de gemeenteraden en voor de stadsdistrictsraden, en geldt niet voor de provincieraadsverkiezingen.

Niet-Belgische inwoners die de nationaliteit bezitten van een lidstaat van de Europese Unie hebben bovendien passief kiesrecht: ze kunnen verkozen worden tot gemeenteraadslid of tot stadsdistrictsraadslid. Zij kunnen echter geen kandidaat zijn voor de provincieraadsverkiezingen.

Niet-Belgische burgers van buiten de Europese Unie hebben alleen actief stemrecht.

### 2.1. Actief stemrecht voor de niet-Belgische burgers (mogen stemmen)

Zowel niet-Belgische EU-burgers als niet-EU-burgers kunnen op 13 oktober 2024 hun stem uitbrengen voor de gemeenteraadsverkiezingen en in Antwerpen en Borsbeek voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen op voorwaarde dat ze zich voor 1 augustus 2024 als kiezer hebben laten registreren.



Om gemeenteraadskiezer te zijn, moet de niet-Belgische burger aan dezelfde voorwaarden voldoen als de Belgische burger, met uitzondering uiteraard van de nationaliteitsvoorwaarde, en moet hij zich geregistreerd hebben op de kiezerslijst van de gemeente. Hij moet daartoe een verzoek richten aan het college van burgemeester en schepenen van de gemeente waar hij in het bevolkingsregister of in het vreemdelingenregister is ingeschreven.

Voor de inschrijving op de kiezerslijsten (de voorwaarden, de digitale toepassing of de formulieren die men moet gebruiken en de procedure die men moet volgen) verwijs ik naar de website van de FOD Binnenlandse Zaken: <https://verkiezingen.fgov.be/kiezers/hoe-inschrijven>.

Een niet-Belg kan zijn aanvraag om ingeschreven te worden als gemeenteraadskiezer indienen tot en met 31 juli 2024. Als de persoon bij de indiening van zijn aanvraag (bijvoorbeeld op 24 mei 2024) nog niet aan de voorwaarde van vijf jaar wettig verblijf in België voldoet, maar er wel aan kan voldoen tegen uiterlijk 31 juli 2024, kan zijn aanvraag niet verworpen worden. De beslissing van het college van burgemeester en schepenen moet daarentegen worden uitgesteld tot de dag waarop de vreemdeling aan de voorwaarde van vijf jaar ononderbroken hoofdverblijfplaats in België voldoet.

Als een onderdaan van een van de lidstaten van de Europese Unie is ingeschreven op de kiezerslijst voor de verkiezing van het Europese Parlement, en hij wil deelnemen aan de lokale verkiezingen, dan moet hij toch een aanvraag tot inschrijving in de kiezerslijst doen. Zijn inschrijving op de kiezerslijst voor de Europese verkiezingen geldt niet voor de lokale verkiezingen.

Daarentegen moeten diegenen die al waren geregistreerd voor de lokale verkiezingen in 2018, zich niet opnieuw laten registreren.

De aanvraag tot inschrijving op de kiezerslijst voor de gemeenteraadsverkiezingen moet ingediend worden uiterlijk op 31 juli 2024 door middel van de digitale toepassing of met de formulieren die de federale overheid heeft vastgesteld. De links naar die digitale toepassing en naar die formulieren zijn ook te vinden op de website [vlaanderenkiest.be](http://vlaanderenkiest.be). Wie een aanvraag indient na 31 juli 2024, kan ten vroegste deelnemen aan de eerstvolgende lokale verkiezing na 13 oktober 2024.

## 2.2. Passief stemrecht voor de niet-Belgische EU-onderdanen (kandidaat mogen zijn)

Niet-Belgen met een nationaliteit van een van de andere lidstaten van de Europese Unie moeten aan dezelfde verkiesbaarheidsvoorwaarden voldoen als de Belgische kandidaten.

Niet-Belgische kandidaten zijn bovendien ook niet verkiesbaar als ze:

- 1° in een lokale basisoverheid van een andere lidstaat van de Europese Unie een ambt of mandaat uitoefenen dat gelijkwaardig is aan dat van gemeenteraadslid, schepen of burgemeester;
- 2° in een andere lidstaat van de Europese Unie functies uitoefenen die gelijkwaardig zijn met die, vermeld in artikel 10 van het decreet over het lokaal bestuur;
- 3° op de datum van de verkiezing ontheven of geschorst zijn van het verkiesbaarheidsrecht in hun land van herkomst.

## 3. Overzichten

Overzicht: wie kan voor welke raad kiezen?

|                    | Belgen                       | EU-onderdanen                                | niet-EU-onderdanen                           |
|--------------------|------------------------------|--|--|
| Provincieraad      | JA<br><i>artikel 10 LPKD</i> | NEEN   | NEEN   |
| Gemeenteraad       | JA<br><i>artikel 8 LPKD</i>  | JA, na registratie<br><i>artikel 11 LPKD</i> | JA, na registratie<br><i>artikel 13 LPKD</i> |
| Stadsdistrictsraad | JA<br><i>artikel 10 LPKD</i> | JA, na registratie<br><i>artikel 11 LPKD</i> | JA, na registratie<br><i>artikel 13 LPKD</i> |

Overzicht: wie kan voor welke raad verkozen worden?

|                    | Belgen                       | EU-onderdanen                | niet-EU-onderdanen |
|--------------------|------------------------------|------------------------------|--------------------|
| Provincieraad      | JA<br><i>artikel 59 LPKD</i> | NEEN                         | NEEN               |
| Gemeenteraad       | JA<br><i>artikel 58 LPKD</i> | JA<br><i>Artikel 58 LPKD</i> | NEEN               |
| Stadsdistrictsraad | JA<br><i>artikel 58 LPKD</i> | JA<br><i>artikel 58 LPKD</i> | NEEN               |

## V. KIEZERSLIJSTEN

### 1. Vaststelling van de kiezerslijst en afgifte van exemplaren van de kiezerslijst

Het college van burgemeester en schepenen maakt uiterlijk op 31 augustus 2024 de lijst van de gemeenteraadskiezers op volgens de toestand op 1 augustus 2024 (artikel 16, §1 LPKD).

Om de kiezerslijsten vast te stellen, doet de FOD Binnenlandse Zaken een extractie uit het Rijksregister en stelt hij die ter beschikking van de gemeenten. De extractie uit het Rijksregister geeft de status weer op 1 augustus van het verkiezingsjaar, maar omdat meestal nog overlijdens, aangiften van adreswijzigingen of andere wijzigingen van kort voor 1 augustus moeten verwerkt worden, gebeurt de feitelijke extractie een paar weken later. Het LPKD bepaalt nu dat de Federale Overheidsdienst voor het Rijksregister voor elke verkiezing op vraag van de Vlaamse overheid één extractie maakt voor alle Vlaamse gemeenten samen. Die extractie gebeurt dan voor alle gemeenten op hetzelfde moment, op basis van dezelfde parameters, zodat fouten worden uitgesloten. Na de extractie krijgt elke gemeente een rechtstreekse en beveiligde toegang tot het extractiebestand (uiteraard alleen van de kiezers van de eigen gemeente). Vanaf dat moment blijft het college van burgemeester en schepenen volledig bevoegd voor de verdere bewerking (zoals de indeling in stemafdelingen) van de kiezers (artikel 16, §1 LPKD).

In Antwerpen wordt die lijst opgedeeld volgens de stadsdistricten en een exemplaar ervan wordt aan elk stadsdistrictscollege bezorgd (artikel 16, §2 LPKD). **De kiezerslijst van de gemeente Borsbeek is tegelijk ook de kiezerslijst van het toekomstige stadsdistrict Borsbeek. Die kiezerslijst moet uiteraard niet bezorgd worden aan het stadsdistrictscollege, aangezien dat momenteel niet bestaat (art. 218, §3/1, eerste lid LPKD).**

De lijst van de Belgische kiezers, vastgesteld voor de gemeenteraadsverkiezingen, wordt ook gebruikt voor de verkiezing van de provincieraden (artikel 16, §3 LPKD).

Op 1 augustus 2024 maakt het college van burgemeester en schepenen via de webtoepassing van de gemeente of op een fysieke gegevensdrager algemeen bekend dat iedereen zich tot 1 oktober 2024 tijdens de diensturen tot het gemeentesecretariaat kan wenden om na te gaan of hijzelf op de lijst staat, en of de vermelding op de lijst correct is.

#### 1.1. Afgifte van de kiezerslijst met toepassing van het LPKD

**Aandacht:** de kiezerslijsten die aan lijstindieners en kandidaten ter beschikking worden gesteld, mogen niet ingedeeld zijn in stemafdelingen en mogen het rijksregisternummer niet vermelden (artikel 16, §4, vierde lid LPKD). Ook het geslacht wordt niet meer vermeld (artikel 16, §4, eerste lid LPKD) en er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen niet-Belgische kiezers van binnen en van buiten de Europese Unie.

Naast de naam van een niet-Belgische kiezer wordt alleen de letter 'V' geplaatst (artikel 16, §4, tweede lid LPKD).

Met toepassing van artikel 352, tweede lid, 1° DLB juncto artikel 20, §1 LPKD , kan in de gemeenten die worden samengevoegd tot een nieuwe gemeente, elke persoon de kiezerslijsten van elk van de samengevoegde gemeenten gratis op digitale wijze ter beschikking krijgen onder de volgende voorwaarden:

1° de aanvraag moet schriftelijk ingediend zijn bij de burgemeester; daarvoor kan het formulier A00a gebruikt worden (of het formulier D00a voor een persoon die ook deelneemt aan de stadsdistrictsraadsverkiezingen);

2° de aanvrager verbindt zich er schriftelijk toe een kandidatenlijst voor te dragen voor de verkiezingen in de nieuwe gemeente of in het provinciedistrict waarin de nieuwe gemeente gelegen is. .

De samengevoegde gemeenten maken, met toepassing van artikel 16 LPKD, nog elk apart de lijst van gemeenteraadskiezers op. De kiezerslijst moet echter ter beschikking worden gesteld van elke lijstindienaar voor de verkiezingen in de nieuwe gemeente. Dat kan dus ook een lijstindienaar zijn die woont in de gemeente waarmee uw gemeente zal samengevoegd worden. Hetzelfde geldt voor kandidaten die een kiezerslijst aanvragen. Het kiezerspubliek van de lijsten en kandidaten wordt immers gevormd door de kiezers uit beide gemeenten.

De kiezerslijst wordt alleen nog op digitale wijze ter beschikking gesteld. Dat kan evenwel op verschillende manieren. Als de kiezerslijst op een digitale gegevensdrager gegeven wordt, dan kan een aanvrager één gratis exemplaar krijgen. De gemeente kan er ook voor kiezen om de aanvragers toegang te geven tot een webtoepassing om de kiezerslijst te raadplegen, bv. met een toegangscode. De kiezerslijst moet ter beschikking gesteld worden binnen een termijn van drie werkdagen na het schriftelijke verzoek.

Een kandidaat die voorkomt op een voordracht, kan, op schriftelijk verzoek aan de burgemeester, de kiezerslijst tegen betaling van de kostprijs op digitale wijze ter beschikking krijgen en kan daarvoor het formulier A00b gebruiken (of het formulier D00b voor kandidaten die deelnemen aan de stadsdistrictsraadsverkiezingen). Het college van burgemeester en schepenen onderzoekt, op het ogenblik van de afgifte van het verzoek, of de belanghebbende als kandidaat bij de verkiezing is voorgedragen.

De aanvragers mogen de gegevens op de kiezerslijst alleen gebruiken voor acties met papieren verkiezingspropaganda, en alleen in de periode die valt tussen de datum van terbeschikkingstelling van de lijst en de datum van de verkiezing, op straffe van de sancties die in artikel 238 van het LPKD zijn vastgesteld.

Het college van burgemeester en schepenen mag geen kiezerslijsten ter beschikking stellen van andere personen dan de hierboven vermelde. De personen die toegang hebben gekregen tot de kiezerslijst, mogen de gegevens ervan op hun beurt niet doorgeven aan derden.

Als de aanvrager toch geen kandidatenlijst voordraagt en zich ook niet kandidaat stelt, kan hij geen gebruik maken van de kiezerslijst, ook niet voor verkiezingsdoeleinden, op straffe van de sancties die in artikel 238 van het LPKD zijn vastgesteld.

Als een kandidaat later van de kandidatenlijst wordt geschrapt, mag hij van de kiezerslijst geen gebruik meer maken, ook niet voor verkiezingsdoeleinden, op straffe van de sancties die in artikel 238 van het LPKD zijn vastgesteld.

Uiterlijk op 31 augustus 2024 bezorgt het gemeentebestuur één digitaal exemplaar van de lijst der gemeenteraadskiezers aan de provinciegouverneur of zijn gemachtigde.

## **1.2. Afgifte van de kiezerslijst met toepassing van het Koninklijk Besluit van 16 juli 1992 betreffende het verkrijgen van informatie uit de bevolkingsregisters en uit het vreemdelingenregister: opgeheven**

Artikel 7, eerste lid, c) en artikel 8 van het bovenvermelde Koninklijk Besluit van 16 juli 1992 werden opgeheven met het Koninklijk Besluit van 11 juli 2023 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 16 juli 1992 betreffende het verkrijgen van informatie uit de bevolkingsregisters en uit het vreemdelingenregister, betreffende het communiceren van de registers aan de politieke partijen (*BS 11/8/2023*).

Dit betekent dat de kiezerslijsten niet meer kunnen verstrekt worden aan politieke partijen tijdens de zes maanden die voorafgaan aan de verkiezingsdatum, zoals vroeger het geval was.

## **2. Bezwaren tegen kiezerslijsten (artikel 27 tot en met 32 LPKD)**

Elke persoon die ten onrechte op de kiezerslijst ingeschreven, weggelaten of van de kiezerslijst geschrapt werd, of voor wie op die lijst de voorgeschreven vermeldingen onjuist zijn, kan tot 1 oktober 2024 bezwaar aantekenen.

Het bezwaar moet bij het college van burgemeester en schepenen ingediend worden. Het moet, samen met de bewijsstukken waarmee de indiener zijn bezwaar wil staven, tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende brief aan de algemeen directeur of aan zijn gevolmachtigde bezorgd worden.

Als de verzoeker verklaart niet in staat te zijn te schrijven, kan het bezwaar mondeling worden ingediend bij de algemeen directeur of bij zijn gevolmachtigde.

Het college van burgemeester en schepenen doet over elk bezwaar uitspraak binnen een termijn van vier dagen, te rekenen vanaf de indiening van het bezwaar, en in elk geval vóór 6 oktober 2024.

Als de aanvraag van een niet-Belgische onderdaan om als kiezer ingeschreven te worden, geweigerd wordt, kan hij binnen tien dagen na de kennisgeving daarvan, zijn eventuele bezwaren met een aangetekende brief meedelen aan het college van burgemeester en schepenen. Het college doet uitspraak binnen

acht dagen na de ontvangst van het bezwaarschrift. De beslissing van het college wordt onmiddellijk met een aangetekende brief aan de betrokkene betekend.

Tegen de beslissingen van het college staat beroep open bij het hof van beroep. Daartoe bezorgt het college onmiddellijk aan het hof een eensluidend verklaarde kopie van zijn beslissingen waartegen beroep is ingesteld, samen met alle documenten die betrekking hebben op de gedingen.

### **3. Verdeling van de kiezers in stemafdelingen**

#### **3.1. Indeling in stemafdelingen: autonomie van het college van burgemeester en schepenen**

Het college van burgemeester en schepenen beslist autonoom over de indeling van de kiezers in stemafdelingen.

Ik adviseer wel om de vroegere wettelijke minima en maxima als richtlijn te blijven gebruiken, namelijk tussen de 150 en 800 kiezers voor stemming op papier. Voor digitale stemming is de norm 200 kiezers per stemcomputer. Er kunnen eventueel meer dan 5 stemcomputers in een stemlokaal geplaatst worden. Ik raad echter aan om niet meer dan 6 stemcomputers in een stemlokaal te plaatsen, om lange wachtrijen aan de stembus te vermijden.

Uit de getuigenissen van bijzitters van digitale stembureaus bij de lokale verkiezingen van 2018 blijkt ook dat een kiezersaantal van 1200 voor een stemafdeling zeer veel is: vanaf de opening van het stemlokaal om 8.00u tot de sluiting ervan om 15.00u kwamen zich continu kiezers aanmelden. De leden van het stembureau hadden amper de gelegenheid om tussendoor iets te drinken of om naar het toilet te gaan, of om rond de middag een broodje te eten. We moeten er ook rekening mee houden dat het stembureau al om 7.00 uur samenkomt, en dat na de sluiting van het stemlokaal om 15.00 uur nog minstens een uur nodig is voor de afsluitingsverrichtingen. De vermoeidheid die toeslaat naargelang de tijd verstrijkt, kan ertoe leiden dat het risico op fouten door het stembureau verhoogt. Ik wil daarom de suggestie doen om het aantal kiezers per stemafdeling bij digitale stemming beperkt te houden tot ca. 1100.

Voor een kleine stemafdeling kunnen uiteraard minder dan 5 stemcomputers in het stemlokaal geplaatst worden.

De indeling in stemafdelingen is dezelfde voor de provincieraadsverkiezingen en voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen.

### 3.2. Stemresultaten op basis van geografisch deelgebied

Voor het eerst zullen fijnmazige stemresultaten worden gepubliceerd: de stemresultaten worden bekendgemaakt zowel op gemeentelijk niveau als op basis van herkenbare geografische deelgebieden van de gemeente. Zo kunnen burgers, beleidsmakers en andere stakeholders niet alleen de stemresultaten van de hele gemeente, maar ook die van deelgebieden raadplegen.

Om dit te bewerkstelligen, moet het college van burgemeester en schepenen het grondgebied van de gemeente indelen in herkenbare geografische deelgebieden, zoals dorpen, wijken of gehuchten. Het college bepaalt zelf deze geografische deelgebieden. De stemafdelingen worden vervolgens samengesteld uit kiezers van hetzelfde geografisch deelgebied. Het college van burgemeester en schepenen beslist autonoom over het aantal stemafdelingen per geografisch deelgebied. Er zijn geen wettelijke minima of maxima van toepassing.

Bij stemming op papier worden de stemresultaten bekendgemaakt per telbureau. Een telbureau telt in principe de stemmen van 3 stembureaus. Als het aantal stembureaus niet deelbaar is door 3, tellen 1 of 2 telbureaus de stemmen van slechts 2 stembureaus. Het college van burgemeester en schepenen moet ten laatste 5 dagen voor de stemming aan elk telbureau stembureaus toewijzen waarvan de stemafdelingen geografisch aan elkaar grenzen. Met het oog op de fijnmazige stemresultaten, moet ernaar worden gestreefd om elk telbureau stemmen te laten tellen van de stembureaus die behoren tot hetzelfde geografische deelgebied. Idealiter bestaat een geografisch deelgebied uit 3 stembureaus (of een veelvoud van 3). De stemresultaten van het telbureau vertellen dan hoe het geografisch deelgebied heeft gestemd.

De toewijzing van stembureaus aan een telbureau zal in de praktijk niet altijd volledig kunnen samenvallen met stemafdelingen die geografisch aan elkaar grenzen. Het college van burgemeester en schepenen kan daarom van deze regel gemotiveerd afwijken.

Het college van burgemeester en schepenen deelt de toewijzing van de stembureaus aan de telbureaus onmiddellijk mee aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die de toewijzing zo snel mogelijk meedeelt aan de voorzitters van de stembureaus en van de telbureaus in kwestie (formulier G53).

Bij digitale stemming worden de stemresultaten per individueel stembureau bekendgemaakt, op voorwaarde dat er minstens 500 kiezers hun stem hebben uitgebracht in dat stembureau. Als minder dan 500 kiezers bij een stembureau hun stem hebben uitgebracht, worden de stemresultaten daarvan niet apart bekendgemaakt om het geheim van de verkiezingen te waarborgen. De resultaten worden dan samengegeld met die van een ander stembureau van hetzelfde geografisch deelgebied en gezamenlijk bekendgemaakt. Een geografisch deelgebied bestaat daarom idealiter uit enkele stembureaus met voldoende kiezers. Ook de resultaten van alle stembureaus, horend tot eenzelfde geografisch deelgebied, worden samengeteld en gepubliceerd. Op deze manier wordt het duidelijk hoe er binnen een geografisch deelgebied is gestemd.

### 3.3. Benaming stemafdelingen

Het college kent aan iedere stemafdeling een naam toe. Die naam bestaat uit de naam van de gemeente, gevolgd door een volgnummer, te beginnen met het cijfer 1, en een herkenbare naam van het deelgebied (GEMEENTE-001-DEELGEBIED). Uit die naamgeving moet duidelijk zijn in welk deelgebied (bv. deelgemeente, dorp, wijk) de kiezers van een stemafdeling wonen. Het is van belang dat de volledige naam van de stemafdeling wordt geregistreerd in de verkiezingssoftware. De stemafdeling wordt gekoppeld aan het deelgebied in de contactendatabank. De naam van het deelgebied kan uit ten hoogste 25 tekens bestaan.

Het college wijst voor elke stemafdeling een lokaal aan. De nummering voor de stemafdelingen is altijd per gemeente en niet per kanton, zoals bij verkiezingen voor de Kamer.

**Aangezien de stemmen voor de verkiezing van de eerste gemeenteraad van een nieuwe gemeente getotaliseerd moeten worden door het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau, moeten de stemafdelingen de naam van de nieuwe gemeente krijgen, gevolgd door een volgnummer en de naam van het deelgebied.**

Het is essentieel dat de gemeenten die samengevoegd worden, onderling duidelijk afspreken welke gemeente begint te nummeren vanaf 1 en tot hoeveel, en vanaf hoeveel de andere gemeente de nummering verderzet.

Aangezien het college van burgemeester en schepenen bevoegd is voor het indelen van de kiezers van de gemeente in stemafdelingen, kunnen de stemafdelingen van elke gemeente alleen kiezers bevatten van de eigen gemeente. Een stemafdeling van een gemeente kan geen kiezers bevatten die inwoner zijn van een andere gemeente. Het college van burgemeester en schepenen is ook enkel bevoegd om het grondgebied van de eigen gemeente in geografische deelgebieden in te delen. Het college spreekt zich dus niet uit over de indeling in geografische deelgebieden van de andere gemeente.

### 3.4. Verzending van de kiezerslijsten

Uiterlijk op 31 augustus 2024 zendt het college van burgemeester en schepenen aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton twee voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stemafdeling. Die uittreksels worden bezorgd tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende brief (artikel 24, eerste lid LPKD).

Voor de steden die hoofdplaats zijn van een gerechtelijk arrondissement, gebeurt de bovenvermelde verzending naar de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van het gerechtelijk arrondissement, in plaats van naar de vrederechter. In Antwerpen voegt het college hierbij twee extra voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stadsdistrict en per stemafdeling (artikel 25, eerste lid LPKD).



Het college van burgemeester en schepenen bezorgt op de dag van de verkiezingen of de dag ervoor aan elke voorzitter van een stembureau twee exemplaren van de aanstiplijst met de kiezers van zijn of haar stemafdeling. De lijst bevat de volgende persoonsgegevens: de achternaam, de voornaam of voornamen, het adres van de hoofdverblijfplaats, het rijksregisternummer, het volgnummer op de kiezerslijst. Die lijst moet ook de wijzigingen bevatten die zijn aangebracht door beslissingen inzake de inschrijving van kiezers op en de schrapping van kiezers van de kiezerslijst en het verlies of schorsing van het stemrecht van de kiezers (artikel 26 LPKD). Gelieve daarbij ook aandacht te schenken aan kiezers waarvan de voornaam gewijzigd is tussen het vaststellen van de kiezerslijst en de dag van de stemming, en aan kiezers waarvan in dezelfde periode het geslacht gewijzigd is. Die laatste kiezers krijgen immers een nieuw rijksregisternummer.

#### **4. Locatie van de telbureaus**

In de gemeenten **waar met potlood en papier wordt gestemd**, worden de stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen geteld in de telbureaus G en die voor de provincieraadsverkiezingen in de telbureaus P.

Het is best dat de lokalen van de telbureaus G en P met dezelfde nummering zich in hetzelfde gebouw bevinden, om te vermijden dat de voorzitters van de stembureaus zich naar twee locaties moeten begeven.

**De stemmen voor de provincieraadsverkiezingen worden dus niet op het niveau van het kanton geteld, maar op het niveau van de gemeente.** De gemeentebesturen moeten er bijgevolg over waken om tijdig de nodige locaties te bepalen voor het inrichten van de telbureaus.

**Voor de verkiezing van de eerste gemeenteraad van een nieuwe gemeente zal het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau voor de gehele nieuwe gemeente de resultaten in ontvangst nemen van de telbureaus. Ook hier is het essentieel dat de gemeenten die samengevoegd worden, onderling duidelijk afspreken welke gemeente haar telbureaus begint te nummeren vanaf 1 en tot hoeveel, en vanaf hoeveel de andere gemeente de nummering van de telbureaus verderzet.**

In de gemeenten waar digitaal gestemd wordt, zijn er geen telbureaus. Het opladen van de stemmen gebeurt door het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau (behalve in de stad Antwerpen en in Borsbeek, waar dat gebeurt door het stadsdistrictshoofdbureau).

**Als een gemeente waar digitaal gestemd wordt en een gemeente waar met potlood en papier gestemd wordt, samengevoegd worden, moet alleen de gemeente waar met potlood en papier gestemd wordt, telbureaus oprichten.**

## VI. AANWIJZING VAN GEMEENTELIJKE COÖRDINATOREN

Het college van burgemeester en schepenen van elke gemeente wijst een gemeentelijk personeelslid aan dat belast wordt met de coördinatie van de taken voor de organisatie van de verkiezingen die aan het college van burgemeester en schepenen worden toevertrouwd. Dat personeelslid fungeert ook als contactpersoon voor de vrederechter of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau, het Agentschap Binnenlands Bestuur en de opgeroepen burgers. Hij heeft het recht de vergaderingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau bij te wonen met adviserende stem (artikel 37, §8 LPKD). In de gemeenten die samenvoegen, zullen dus twee (of drie) coördinatoren de vergaderingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau mogen bijwonen. De voorzitter van het hoofdbureau mag een coördinator echter ook kiezen als bijzitter of secretaris van zijn bureau. Daar is geen bezwaar tegen: hij combineert dan de twee functies.

**De gemeenten die samenvoegen, kunnen ook gebruik maken van de mogelijkheden die artikel 356, eerste lid van het DLB biedt om voorafgaand aan de samenvoeging beroep te doen op elkaars personeel, op voorwaarde dat dit geregeld is in een beheersovereenkomst. De gemeenten kunnen dan dezelfde persoon aanduiden, die toeziet op de coördinatie van taken voor de verkiezingen in beide (of de drie) samen te voegen gemeenten.**

In de praktijk zal deze persoon zorgen dat de volgende taken uitgevoerd worden (niet-limitatief):

- het opstellen van de kiezerslijsten;
- het drukken en het verzenden van de uitnodigingsbrieven;
- het bijhouden van de samenstelling van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en de registratie daarvan in de contactendatabank van het Agentschap Binnenlands Bestuur;
- mededeling van de rijksregisternummers van de voorzitter en de secretaris aan het agentschap;
- ervoor zorgen dat de voorzitter en de secretaris van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau de PIN-code van hun E-ID-kaart kennen, alsook alle andere leden en alle medewerkers die resultaten zullen opladen (via manuele invoer of via USB-stick);
- de uitvoering van de nodige testen met de verkiezingssoftware (nu allemaal via webbrowser);
- ervoor zorgen dat het hoofdbureau kan zetelen;
- helpen met de logistiek en ondersteunend personeel voor het hoofdbureau;
- ondersteuning bij de organisatie van de opleidingen;
- invoer van de geografische deelgebieden en van de stem- en telbureaus in de contactendatabank van het agentschap.

**In de gemeenten waar digitaal gestemd wordt**, stelt het college van burgemeester en schepenen bijkomend een coördinator aan die zorgt voor:

1° de organisatie van de opleiding van de voorzitters van de stembureaus;

2° de uitvoering van de verplichte technische testen van de apparatuur;

3° de opstelling van de apparatuur in de stembureaus;

4° de logistieke verbruiksgoederen die nodig zijn op de dag van de verkiezingen. Het betreft in het bijzonder de voorraad rollen thermisch papier, geleverd door het agentschap, en het aantal chipkaarten per stembureau;

5° hulp bij het gebruik van de apparatuur door de bureauleden;

6° de coördinatie van het melden en het oplossen van technische problemen vóór en op de verkiezingsdag.

(artikel 11, §4 Digitaal Kiesdecreet)

De gemeentelijke coördinatoren registreren hun gegevens (voor- en achternaam, rijksregisternummer, e-mailadres, functie en telefoonnummer) in de contactendatabank van het Agentschap Binnenlands Bestuur nadat ze zijn aangewezen, zodat het agentschap contact met hen kan opnemen als dat nodig is voor de verkiezingsorganisatie en zodat het agentschap deze personen kan authenticeren om hen toegang te verlenen tot de digitale verkiezingsapplicaties die hen ter beschikking worden gesteld voor de uitoefening van hun functie.

**Het is belangrijk dat voor de gemeenten die samengevoegd worden, de gemeentelijke coördinatoren onderling duidelijk afspreken wie de gegevens zal registreren in de contactendatabank. In de toepassing is er slechts in twee plaatsen voorzien. U kan een effectieve en een back-up coördinator registreren die toegang hebben tot de toepassing.**

## VII. SAMENSTELLING VAN DE STEM- EN TELBUREAUS

De aanwijzing van de leden van de stem- en telbureaus is de taak van de vrederechter van het gerechtelijk kanton of van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in de gemeenten die hoofdplaats zijn van een gerechtelijk arrondissement (artikels 46 en 49 LPKD).

Op verzoek van deze magistraat stelt het college van burgemeester en schepenen personeelsleden tot zijn beschikking die onder zijn toezicht werken. Het college van burgemeester en schepenen bepaalt de vergoeding die aan die personeelsleden wordt toegekend (artikel 39 LPKD). Hetzelfde geldt ook voor het gemeentelijk hoofdbureau (artikel 163 LPKD).

De magistraat kiest de voorzitters en plaatsvervangende voorzitters van de stem- en telbureaus en de bijzitters van de telbureaus uit de lijst die het college van burgemeester en schepenen in augustus opstelt met de categorieën van kiezers, opgesomd in artikel 44, §1, tweede lid van het LPKD:

1° de magistraten van de rechterlijke orde;

2° de gerechtelijke stagiairs;

3° de advocaten en de advocatenstagiairs volgens hun inschrijving op het tableau of de lijst van stagiairs;

4° de notarissen;

5° de gerechtsdeurwaarders;

6° personeelsleden van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten, provincies, gemeenten en openbare centra voor maatschappelijk welzijn van niveau A, B, C of gelijkwaardig;

7° het onderwijzend personeel.

De bijzitters van het stembureau worden gekozen uit een tweede lijst die het college van burgemeester en schepenen eveneens in augustus opstelt en die de kiezers van de stemafdeling naar rata van twaalf personen per stembureau bevat. Deze lijst mag geen personen bevatten die al zijn opgenomen in de eerste lijst.

De twee lijsten vermelden voor elke kiezer de voornaam of voornamen en de achternaam, de geboortedatum en de hoofdverblijfplaats. De eerste lijst vermeldt naast de voormelde gegevens voor elke kiezer ook het beroep.

Het college van burgemeester en schepenen zendt de twee bovenstaande lijsten uiterlijk op 31 augustus 2024 naar de bovenvermelde vrederechter (of naar de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg).

Het college van burgemeester en schepenen voegt daarbij ook de adressen van de plaatsen waar de stem- en telbureaus zullen zetelen, zodat de vrederechter (of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg) dit al kan meedelen aan de leden van de stem- en telbureaus wanneer hij deze aanwijst.

Na de samenstelling van de stem- en telbureaus bezorgt de magistraat de lijsten met de samenstelling van de stem- en telbureaus aan de gemeente (artikelen 47 en 50 LPKD).

## VIII. UITNODIGING VAN DE KIEZERS

### 1. Modellen van uitnodigingsbrief

De modellen van uitnodigingsbrief zijn vastgesteld bij ministerieel besluit van 4 april 2024 en zullen ook op de verkiezingswebsite van het Agentschap Binnenlands Bestuur [vlaanderenkiest.be](https://vlaanderenkiest.be) bekend gemaakt worden.

De uitnodigingsbrieven van de Belgen zijn wit. Deze voor de niet-Belgen hebben een lichtblauwe kleur.

De uitnodigingsbrieven vermelden de voornaam, de achternaam, de hoofdverblijfplaats van de kiezer en het nummer waarmee hij op de kiezerslijst staat. De uitnodigingsbrief vermeldt ook de dag waarop en het lokaal waar de kiezer zijn stem kan uitbrengen, het aantal te verkiezen mandatarissen en de uren van opening en sluiting van het stembureau.

Op de achterkant van de uitnodigingsbrieven staan de onderrichtingen voor de kiezer. Die verschillen naargelang de kiezer op papier dan wel digitaal stemt. Daarin wordt ook vermeld onder welke voorwaarden de kiezer recht heeft op terugbetaling van zijn reiskosten. Daarnaast wordt ook de regelgeving vermeld over het geven van een volmacht en over de mogelijkheid voor een kiezer met een handicap om zich te laten bijstaan door een persoon naar keuze.

Ik beveel de colleges van burgemeester en schepenen ten zeerste aan om op de uitnodigingsbrief een uur te suggereren waarop de kiezer zijn stem het best kan uitbrengen. Vanzelfsprekend blijft het de kiezer vrij om zelf te kiezen wanneer hij zijn stem uitbrengt tijdens de periode dat het stemlokaal geopend is. Maar een dergelijke aanbeveling kan een meer gelijkmatige opkomst bevorderen en zodoende lange wachtrijen voorkomen. U kan de kiezers best periodes voorstellen van minimum een uur.

### 2. Verzending van de uitnodigingsbrieven

Uiterlijk op zaterdag 28 september 2024 stuurt het college van burgemeester en schepenen een uitnodigingsbrief aan elke kiezer op diens verblijfplaats (artikel 52 LPKD). De kiezer die zijn uitnodigingsbrief niet heeft ontvangen of niet meer in bezit heeft, kan op het gemeentesecretariaat een duplicaat afhalen voor het middaguur op 13 oktober 2024 (artikel 53 LPKD).

De gemeente kan, naast de uitnodigingsbrief op papier, ook een digitale uitnodigingsbrief versturen. Wie zijn originele uitnodigingsbrief niet ontvangen of verloren heeft, kan die digitale uitnodigingsbrief afdrukken en die afdruk meebrengen naar het stemlokaal. De digitale uitnodigingsbrief kan ook op het scherm van een smartphone worden getoond aan de leden van het stembureau. Het stembureau duidt op de aanstiplijst aan dat de kiezer heeft gestemd.

**Aandacht:** de kiezer kan geen volmacht uitoefenen als hij enkel een digitale uitnodigingsbrief op het scherm van een smartphone toont. De kiezer moeten een papieren versie van zijn eigen uitnodigingsbrief en die van de volmachtgever meebrengen om een volmacht te kunnen uitoefenen.

Voor de uitnodigingsbrieven kan de gemeente kiezen voor brieven of kaarten.

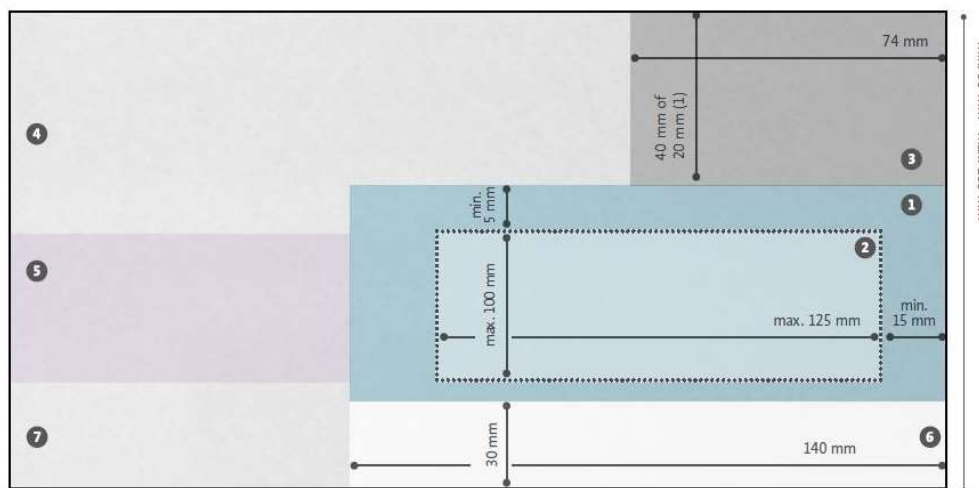
### Brieven

Bpost vraagt om bij voorkeur:

- gebruik te maken van uitnodigingsbrieven in enveloppes
- mail-ID te vermelden
- en het voorsorteringsplan v2 voor brieven onder omslag of R&S v3 voor kaarten te volgen.

Voordelen:

- de kortst mogelijke verwerking op de sorteermachines kan gevolgd worden
- er is een betere opvolging van de zendingen
- er is een betere zichtbaarheid tussen andere briefwisseling en/of reclamezendingen
- mail-ID zorgt voor een automatische doorzending naar verhuizers (contract Do-My-Move);
- u kunt eventueel bijkomende informatie bij de uitnodigingsbrief meegeven.



(1) 20 mm voor een zending die < 11 cm breed is (40 mm voor alle andere zendingen).

## Kaarten

U kunt ook gebruik maken van uitnodigingskaarten. Omdat de verwerkingsmachines in de sorteringstra voornamelijk bestemd zijn voor enveloppes, moet een minimum papiergewicht van 200-250 gr/m<sup>2</sup> voor kaarten worden gerespecteerd met een voldoende statische wrijvingscoëfficiënt, zodat de kaarten op de sorteringmachines niet plooiën, vastlopen of scheuren.

Als de drukker de uitnodigingskaarten kan aanleveren volgens het voorsorteringsplan R&S v3 is een lager papiergewicht mogelijk. U kan uw kaarten (ook van lagere papiergewichten) gratis laten testen door contact op te nemen met de dienst customer operations via [customer.operations@bpost.be](mailto:customer.operations@bpost.be).


De keuze voor het voorsorteringsplan R&S v3 wordt begeleid met een volglijs (eventueel elektronisch) zodat u steeds een individuele kaart gemakkelijk kunt terugvinden alvorens afgifte te doen bij bpost.

Gelieve uw vragen over lay-out voorwaarden, correcte adressering, conditionering, voorsortering en afgifte voor te leggen aan de dienst customer operations via [customer.operations@bpost.be](mailto:customer.operations@bpost.be). Deze dienst kan u ook het afgifteborderel voor portvrije zendingen bezorgen.

De adresseringsregels, de sorteringsregels en de beschrijvingen vindt u ook terug in de MassPost-gids 2024 op <https://www.bpost2.be/masspost/guide/nl/> op pagina 97 en volgende.

### LOKALE EN PROVINCIALE VERKIEZINGEN van 13/10/2024

gemeente: [gemeente]  
provinciedistrict: [provinciedistrict]  
provincie: [provincie]

Vlaanderenkiest.be 2024  Vlaamse  
overheid

Stemplokaal: [benaming]  
[adres]

Stembureau nr.  
-###-

Minimum  
3 mm verschil

Op **zondag 13 oktober 2024** vinden de gemeente- en provincieraadsverkiezingen plaats. Er worden ... gemeenteraadsleden en ... provincieraadsleden verkozen. U wordt uitgenodigd om op die dag **tussen 8 en 15 uur** uw stem uit te brengen bij het stembureau dat hierboven vermeld staat. **Breng om te stemmen uw identiteitskaart en deze uitnodigingsbrief mee.** (facultatief: Om lange wachtrijen te vermijden, kunt u het best gaan stemmen tussen x en x+1 uur.) (facultatief: Meer info over toegankelijkheid vindt u op de gemeentelijke website [xxx.be](#).)

Namens het college van burgemeester en schepenen,  
de algemeen directeur de burgemeester  
[voor- en achternaam] [voor- en achternaam]

Nr. Kiezer  
-####-

**Kieswet**  
Portvrij

NMBS-code: 098  
Organisatienummer: xxxxxx\*  
Vorderingsnummer: E000001

Minimum 55 mm

Minimum 80 mm

Adresseerzone

[voor- en achternaam kiezer]

15 mm

[adres]

30 mm

Zone gereserveerd voor bpost  
Hier niets vermelden







Hetzelfde geldt voor de berichten van de voorzitters van de provinciedistrictshoofdbureaus en van de stadsdistrictshoofdbureaus.

**Wat de samengevoegde gemeenten betreft, gebeurt deze bekendmaking met een aanplakking aan de gemeentehuizen, in de gemeentelijke informatiebladen of op de websites van de samengevoegde gemeenten (artikel 1, §3, derde lid, BVR 1 december 2023 tot uitvoering van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, wat betreft de indiening van de voordrachtsakten van kandidaten voor de lokale en provinciale verkiezingen). De bekendmaking moet dus gebeuren in elk van de samengevoegde gemeenten en de voordrachtsakten van kandidaten voor de verkiezing van de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente, worden digitaal ingediend bij de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.**

In de gemeente Borsbeek moet de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau van het nieuwe stadsdistrict Borsbeek eveneens dit bericht bekendmaken.

## IX. VOLMACHTEN

De regeling met betrekking tot de volmachten is opgenomen in artikel 56 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011. Een volmacht moet gegeven worden met het formulier A95.

Voor de volgende categorieën van kiezers die een volmacht kunnen geven, moet de burgemeester een attest bezorgen:

- kiezers die het beroep van schipper, marktkramer of kermisreiziger uitoefenen en hun gezinsleden die bij hen wonen. De uitoefening van het beroep moet blijken uit een attest van de burgemeester van de gemeente waar ze in het bevolkingsregister zijn ingeschreven (formulier A96b);
- kiezers die zich om privéredenen op de dag van de stemming in het buitenland bevinden. De onmogelijkheid om zich in het stemlokaal te melden, moet vastgesteld zijn door de burgemeester van hun woonplaats of zijn gemachtigde, na voorlegging van de nodige bewijsstukken. De burgemeester of zijn gemachtigde geeft daarbij een attest af. De aanvraag voor het attest kan worden ingediend uiterlijk op de dag voor de dag van de verkiezing. De aanvraag en het attest zelf zijn opgenomen in formulier A96a.

## X. LIJSTEN AFTREDENDE RAADSLEDEN

Het LPKD bepaalt dat de voordrachtsakten kunnen ingediend worden als ze ondertekend zijn door ofwel een minimum aantal kiezers ofwel door een aftredend raadslid.

De voordrachtsakten van de kandidaten voor de verkiezing van de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente moeten ondertekend worden, hetzij door een aftredend gemeenteraadslid van een van de samengevoegde gemeenten, hetzij door tenminste 100 gemeenteraadskiezers van de samengevoegde gemeenten (artikel 352, tweede lid, 5°). Die gemeenteraadskiezers kunnen dus inwoners zijn van de samengevoegde gemeenten samen.

Om de hoofdbureaus toe te laten de controle te doen op de geldige indiening van een voordrachtsakte door een aftredend raadslid, moeten zij uiteraard beschikken over de nodige gegevens van de aftredende raadsleden.

**Ik verzoek de besturen daarom de nodige gegevens aan de hoofdbureaus te bezorgen:**

- elke gemeente bezorgt een lijst van de aftredende gemeenteraadsliden aan de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau;
- elk stadsdistrict bezorgt een lijst van de aftredende stadsdistrictsraadsleden aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau; dit geldt niet voor de gemeente Borsbeek, aangezien het grondgebied van die gemeente pas op 1 januari 2025 een nieuw stadsdistrict zal vormen van de stad Antwerpen en er op dit ogenblik dus geen stadsdistrictsraad van Borsbeek bestaat.

## XI. KANDIDATENLIJSTEN

Zoals uiteengezet in rubriek 4.1 van mijn brief van 11 maart 2024, zullen de kandidatenlijsten verplicht digitaal moeten ingediend worden met een webtoepassing die het Agentschap Binnenlands Bestuur ter beschikking stelt (behalve in de faciliteitengemeenten, waar een kandidatenlijst ook op papier kan afgegeven worden).

Burgers die een kandidatenlijst willen indienen, maar die niet over de benodigde vaardigheden of over toegang tot het Internet beschikken, kunnen aan de gemeentelijke diensten om bijstand vragen. Het gemeentebestuur bepaalt zelf de wijze waarop die bijstand wordt verleend.

Burgers kunnen ook het Agentschap Binnenlands Bestuur om bijstand vragen. Het Agentschap Binnenlands Bestuur zal daarvoor een helpdesk oprichten, die in eerste instantie via e-mail ([info@vlaanderen-kiest.be](mailto:info@vlaanderen-kiest.be)) of telefonisch (02 553 63 70) ondersteuning zal bieden. Indien nodig kan op afspraak een fysiek

contactmoment worden vastgelegd voor hulp bij het invullen van een digitale voordrachtsakte. Dat contact kan plaatsvinden in elke provinciehoofdplaats.

Kandidaten kunnen die bijstand door de gemeente of door het Agentschap Binnenlands Bestuur ook vragen voor het digitaal invullen van de aangiften van hun verkiezingsuitgaven (zie rubriek 4.2 van mijn brief van 11 maart 2024).

Na de definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten worden deze ter inzage gelegd op het gemeentesecretariaat.

**De kandidatenlijsten voor de verkiezing van de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente ingevolge samenvoeging worden ter inzage gelegd op de gemeentesecretariaten van de gemeenten die worden samengevoegd (artikel 352, tweede lid, 6° DLB).**

De onderrichtingen voor de kiezers, vastgesteld bij ministerieel besluit van 30 januari 2024, worden eveneens ter inzage gelegd.

## **XII. SOFTWARE EN APPARATUUR HOOFDBUREAU**

In uitvoering van artikel 8 van het DKD voorzien de gemeentebesturen en de stadsdistrictsbesturen respectievelijk de gemeentelijke hoofdbureaus en de stadsdistrictshoofdbureaus van de apparatuur voor het kandidatenbeheer en het resultatenbeheer. Het Agentschap Binnenlands Bestuur stelt de benodigde software ter beschikking.

Er is niet langer een installatie vereist op deze computers. Alle toepassingen zijn beveiligde webapplicaties die beschikbaar zijn via het internet.

**Als het gaat om verkiezingen voor de eerste gemeenteraad van een nieuwe gemeente, dan voorziet het gemeentebestuur van de gemeente waarvan de algemeen directeur aangewezen is als coördinator van de samenvoegingsoperatie op ambtelijk niveau, het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau van de apparatuur voor het kandidatenbeheer en het resultatenbeheer (artikel 352, tweede lid, 10 ° DLB).**

Voor de verkiezing van de eerste stadsdistrictsraad van het nieuwe stadsdistrict Borsbeek voorziet het gemeentebestuur van de gemeente Borsbeek het stadsdistrictshoofdbureau van de apparatuur voor het kandidatenbeheer en het resultatenbeheer.

De computers die gebruikt worden voor het kandidatenbeheer en voor het resultatenbeheer, moeten voldoen aan de volgende specificaties:

|             | kandidatenfase + resultatenfase  |
|-------------|--|
| Hardware    | CPU > 1.5 GHz ramgeheugen > 2GB (voorkeur: 8GB)<br>Resolutie > 1280 X 800 (voorkeur: 1920 X 1080)  |
| OS          | De Windows versie is rechtstreeks gelinkt aan de JAVA JDK 17 versie die nodig is voor de USB-reader.<br>Zie: <a href="https://www.oracle.com/java/technologies/javase/products-doc-jdk17certconfig.html">https://www.oracle.com/java/technologies/javase/products-doc-jdk17certconfig.html</a> |
| Java        | Java JDK 17 is nodig voor de software USB-reader en zal geleverd worden met het installatieprogramma van de USB-readersoftware   |
| Browser     | Minimum Chrome 121.0.XX<br>Minimum Firefox 122.0.XX<br><br>Niet MS Internet Explorer, niet MS Edge<br><br>Niet Safari  |
| e-ID lezer  | Een e-ID kaartlezer en de bijhorende e-ID middleware is voor alle toepassingen vereist.<br>Zie <a href="https://eid.belgium.be/nl">https://eid.belgium.be/nl</a> - op voorhand goed uittesten!   |
| Netwerk     | Alle toepassingen verlopen via https internet (geen Publilink, geen FedMAN,...).<br>Bekabeld netwerk of stabiele wifi. Minimum aanbevolen snelheid is 12 Mb/s of 1,5 MB/s voor download en 1 Mb/s of 0,125 MB/s voor upload.   |
| Printer     | Er moet een printer aangesloten zijn om het proces-verbaal te kunnen afdrukken.  |
| Toetsenbord | Bij voorkeur los toetsenbord voor het ingeven van de resultaten (telbureaus).  |
| USB-poort   | Resultaatfase digitale stemming: minstens 1 USB-poort beschikbaar houden voor het opladen van de USB-sticks van de stembureaus.<br>Software USB-reader moet aanwezig en operationeel zijn (wordt aangeleverd).   |
| PDF         | Adobe Acrobat Reader versie DC voor het lezen en afdrukken van pdf-bestanden.  |

Let er vooral op dat alle gebruikte computers over een e-ID kaartlezer beschikken (intern of extern), verbonden zijn met het internet via een kabelverbinding of een stabiele wifi (geen Publilink of FedMAN) en dat alle personen die ermee werken, de pincode van hun e-ID kennen.

De connectiviteit van de pc's in de hoofdbureaus met de servers van de verkiezingstoepassingen moet vooraf voldoende worden getest. Hierover zullen bijkomende richtlijnen volgen. Hou er ook rekening mee, als een hoofdbureau verhuist naargelang het kandidatenbeheer/resultatenbeheer, dat er vooraf op beide plaatsen uitgebreid moet getest worden.

Voor de verbinding met de centrale servers van de Vlaamse overheid is een internetverbinding noodzakelijk. Er is geen verbinding met netwerken zoals FedMAN en PubliLink. Als de pc's opgesteld worden in een gebouw van de FOD Justitie, moet u ervoor zorgen dat er ofwel een aparte internetverbinding beschikbaar is, ofwel dat er pc's van Justitie gebruikt worden. Een pc die niet geconfigureerd is voor gebruik binnen de FOD Justitie, zal geen internetverbinding kunnen maken via het netwerk van de FOD Justitie.

De ICT-verantwoordelijke moet ervoor zorgen dat de pc's voor 1 juli op de juiste plaatsen staan. Zij kunnen op de cruciale dagen (zaterdag 14 september en de week erop volgend voor het kandidatenbeheer en zondag 13 oktober voor het resultatenbeheer) best stand-by zijn om eventuele problemen met hun hardware te ondervangen. Voor alle andere ICT-problemen zal er een helpdesk worden opgericht op de cruciale momenten. Het Agentschap Binnenlands Bestuur zorgt voor een connectiviteitstest van al de computers in de hoofdbureaus tijdens de cruciale weekends. Het agentschap zal vooraf via de gemeentelijke coördinator van de hoofdplaats van het provinciedistrict vragen om een inlogtest en een test met de digitale handtekening te doen in het Provinciedistrictshoofdbureau.

### **Aantal computers per hoofdbureau**

#### *Gezamenlijke gemeentelijke hoofdbureaus van gemeenten waar digitaal gestemd wordt*

De gemeente waarvan de algemeen directeur aangewezen is als coördinator, voorziet minimaal in twee computers waarvan één kan dienen als back-up. Uiteraard mogen beide toestellen ook gelijktijdig gebruikt worden.

In gemeenten met veel stembureaus, kan gekozen worden om meerdere computers in te zetten om files bij de wachtende voorzitters van de stembureaus te vermijden.

#### *Gezamenlijke gemeentelijke hoofdbureaus van gemeenten waar met potlood en papier gestemd wordt*

De gemeente waarvan de algemeen directeur aangewezen is als coördinator, voorziet minimaal in twee computers waarvan één kan dienen als back-up. Als richtlijn kan de volgende regel gelden: 1 computer per 3 tot 5 telbureaus, afhankelijk van het aantal lijsten en het aantal kandidaten per lijst.

#### *Gezamenlijke gemeentelijke hoofdbureaus van gemeenten waar als gevolg van de samenvoeging 'gemeend' gestemd wordt*

Via een keuzemenu in de software moet worden aangegeven dat ofwel de resultaten van de digitale stemming worden opgeladen ofwel de resultaten van de telbureaus worden ingevoerd. Bij de invoer van de resultaten wordt dus een duidelijke scheiding gemaakt tussen de (oude) gemeenten die digitaal stemmen en deze die met potlood en papier stemmen. Het gevolg is dat voor het opladen van de resultaten

van de digitale stemming een aparte computer nodig is (of twee). Voor het invoeren van de tabellen van de telbureaus geldt dezelfde regel als voor de hoofdbureaus van gemeenten waar met potlood en papier gestemd wordt.

In geval van defect, kan voor het opladen van de digitale resultaten na de keuze van het juiste software-onderdeel, een computer gebruikt worden die gebruikt wordt voor het invoeren van de resultaten van de telbureaus.

#### *Stadsdistrictshoofdbureaus*

Het stadsdistrict voorziet minimaal in twee computers waarvan één kan dienen als back-up.

#### *Provinciedistrictshoofdbureaus*

De provincie voorziet minimaal in twee computers waarvan één kan dienen als back-up.

#### *Provinciale hoofdbureaus*

De provincie voorziet minimaal in twee computers waarvan één kan dienen als back-up.

**Opgelet:** er wordt aanbevolen dat de provinciebesturen en de gemeentebesturen die hoofdplaats zijn van een provinciedistrict, vooraf overleg plegen over het leveren en plaatsen van de apparatuur, aangezien sommige gemeentebesturen om veiligheidsredenen de voorkeur geven aan het leveren van al het materiaal als het hoofdbureau gevestigd is in een lokaal van de gemeente.

## XIII. INRICHTING STEM- EN TELLOKALEN

De inrichting van de stemlokalen en het materiaal dat de stem- en telbureaus nodig hebben, en dat ter beschikking gesteld wordt door het gemeentebestuur, worden vastgesteld in drie ministeriële besluiten. Sommige bepalingen hierover staan ook in het Kiesdecreet. Hieronder vindt u alvast een overzicht.

### 1. Inrichting van het stemlokaal in de gemeenten waar met potlood en papier gestemd wordt

- De meubels, de tussenschotten, de stemhokjes en de lessenaars zijn zo geplaatst dat een geheime stemming gegarandeerd is.
- Het stemlokaal wordt ingericht volgens het model dat is vastgesteld bij ministerieel besluit van 20 februari 2024 (zie bijlage 1).
- Aan elk stemhokje is het stempotlood met een ketting van minstens 50 cm vastgemaakt.

- In het stemlokaal hangen of liggen:
  - de onderrichtingen voor de kiezer;
  - de tekst van artikel 132, §3 en §4 en van artikel 221 tot en met 248 van het LPKD.
  
- In het stemlokaal liggen de volgende documenten en benodigdheden voor het stembureau:
  - de volgende stempels:
    - 1° twee dagstempels met de vermelding van de naam van de gemeente en de datum van de verkiezing;
    - 2° een stempel met de vermelding “*Heeft volmacht gekregen*”;
    - 3° een stempel met de vermelding “*Teruggenomen stembiljet*”.
  - twee exemplaren van de geactualiseerde aanstiplijsten;
  - de onderrichtingen voor de voorzitter van het stembureau;
  - een exemplaar van het LPKD;
  - een vergrootglas;
  - voldoende reservestempotloden;
  - kantoorbenodigdheden;
  - de enveloppen en de gedrukte formulieren voor de stemming. Het gaat meer bepaald om één exemplaar van de volgende enveloppen:
    - 1° een enveloppe met de vermeldingen: “proces-verbaal van het stembureau” en “te verzegelen”;
    - 2° een enveloppe met de vermelding: “lijst en documenten van de kiezers die niet op de aanstiplijsten stonden, maar die toch hebben gestemd”;
    - 3° een enveloppe met de vermeldingen: “twee aanstiplijsten” en “te verzegelen”;
    - 4° een enveloppe met de vermelding: “aanstellingsbrieven van de getuigen”;
    - 5° een enveloppe met de vermelding: “volmachten, bijbehorende attesten en lijst van de gevolmachtigden”;
    - 6° een enveloppe met de vermelding: “enveloppe voor de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau: formulier voor de betaling van het presentiegeld”;
    - 7° een enveloppe met de vermeldingen: “te verzegelen” en “enveloppe voor de vrederechter. Deze enveloppe bevat:
      - a) de lijst van de niet-opgekomen en laattijdige bijzitters en de bijbehorende documenten;
      - b) de lijst van de personen die uit het stemlokaal verwijderd zijn”;

en om een exemplaar voor elke verkiezing van de volgende enveloppen:

- 1° een enveloppe met de vermeldingen: “formulier met aantal stembiljetten” en “te verzegelen”;
- 2° een enveloppe met de vermelding: “modelstembiljet”;
- 3° een enveloppe met de vermeldingen: “teruggenomen stembiljetten” en “te verzegelen”;
- 4° een enveloppe met de vermeldingen: “niet-gebruikte stembiljetten” en “te verzegelen”;
- 5° als het college van burgemeester en schepenen daartoe beslist: een verzegelbare verpakking voor de gebruikte stembiljetten met de vermelding: “te verzegelen”. Een verpakking moet alle stembiljetten uit één stembus kunnen bevatten.

De enveloppen, die bestemd zijn voor de stukken voor de gemeenteraadsverkiezingen, hebben een witte kleur of dragen als opschrift een letter G. De enveloppen, die bestemd zijn voor de stukken voor de provincieraadsverkiezingen, hebben een groene kleur of dragen als opschrift een letter P.

- de volgende formulieren:
  - een in te vullen exemplaar van het proces-verbaal van het stembureau, met de bijbehorende instructies voor de voorzitter (formulier A45);
  - een exemplaar van formulier A44a voor de aanvraag van de uitbetaling van de presentiegelden;
  - formulier A49a (de lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering, en de lijst van de personen die uit het stemlokaal verwijderd zijn);
  - formulier A50 (de lijst van de kiezers die niet op de aanstiplijsten stonden, maar die toch gestemd hebben);
  - formulier A52 (de lijst van de kiezers die een volmacht hebben uitgeoefend voor een andere kiezer);
  - formulier G51 en P51 (de vaststelling van het aantal stembiljetten dat gevonden is in de stembussen).

Er zijn twee soorten stembussen:

- een stembus met een wit etiket en de letter G waarin de (witte) stembrieven voor de verkiezing van de gemeenteraadsleden gedeponereerd moeten worden;
- een stembus met een groen etiket en de letter P waarin de (groene) stembrieven voor de verkiezing van de provincieraadsleden gedeponereerd moeten worden.

Elke stembus is ondoorzichtig, voldoende stevig, afsluitbaar en voldoende groot in verhouding tot het aantal kiezers van de stemafdeling. De stembus bevat aan de bovenzijde een sleuf die voldoende groot is om het in vieren gevouwen stembiljet erin te deponeren.

Elke stembus is aan de zijkant voorzien van een strook papier in de kleur van het stembiljet waarvoor de stembus bedoeld is, met daarop de vermelding van de betreffende verkiezing.

**De kiezerslijst is niet ter inzage van de kiezers aanwezig in het stemlokaal.**



## 2. Inrichting van het stemlokaal in gemeenten waar met het digitaal stembusysteem gestemd wordt

- De meubels, de tussenschotten, de stemhokjes en de lessenaars zijn zo geplaatst dat een geheime stemming gegarandeerd is.
- In het stemlokaal is het digitaal stembusysteem geplaatst, bestaande uit:
  - 1° één digitale stembus met een scanner en een elektronisch gestuurde klep;
  - 2° een aantal stemcomputers met geïntegreerd aanraakscherm en geïntegreerde printer;
  - 3° een computer voor de voorzitter met een chipkaartlezer (in nieuwe toestellen is de kaartlezer ingebouwd);
  - 4° chipkaarten.
- Het stemlokaal wordt ingericht volgens het model dat is vastgesteld bij ministerieel besluit van 20 februari 2024 (zie bijlage 2). Het is aangeraden dat de stembus in het verlengde wordt geplaatst van de tafel van het stembureau, en dat de voorzitter die achter de stembus staat, zicht heeft op het scherm van de voorzitterscomputer.
- Elk stemhokje van het stemlokaal is uitgerust met een stemcomputer.
- In het stemlokaal hangen of liggen:
  - alle kandidatenlijsten voor elk van de verkiezingen;
  - de onderrichtingen voor de kiezer;
  - de tekst van artikel 132, §3 en §4 en artikel 221 tot en met 248 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011.
- In het stemlokaal liggen de volgende documenten en benodigdheden voor het stembureau:
  - de volgende stempels:
    - 1° een dagstempel met de vermelding van de naam van de gemeente en de datum van de verkiezing;
    - 2° een stempel met de vermelding “*Heeft volmacht gekregen*”;
    - 3° een stempel met de vermelding “*Teruggenomen stembiljet*”.
  - twee exemplaren van de geactualiseerde aanstiplijsten;
  - de onderrichtingen voor de voorzitter van het stembureau;
  - een exemplaar van het LPKD en van het DKD;
  - een vergrootglas;
  - kantoorbenodigdheden;
  - de enveloppen en de gedrukte formulieren voor de stemming. Het gaat meer bepaald om één exemplaar van de volgende enveloppen:
    - 1° een enveloppe met de vermeldingen: “proces-verbaal van het stembureau” en “te verzegelen”;
    - 2° een enveloppe met de vermelding: “lijst en documenten van de kiezers die niet op de aanstiplijsten stonden, maar die toch hebben gestemd”;
    - 3° een enveloppe met de vermeldingen: “twee aanstiplijsten” en “te verzegelen”;
    - 4° een enveloppe met de vermelding: “aanstellingsbrieven van de getuigen”;

5° een enveloppe met de vermelding: “volmachten, bijbehorende attesten en lijst van de gevolmachtigden”;

6° een enveloppe met de vermelding: “enveloppe voor de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau: formulier voor de betaling van het presentiegeld”;

7° een enveloppe met de vermeldingen: “teruggenomen stembiljetten” en “te verzegelen” ;

8° een enveloppe met de vermeldingen: “te verzegelen” en “enveloppe voor de vrederechter. Deze enveloppe bevat:

- a) de lijst van de niet-opgekomen en laattijdige bijzitters en de bijbehorende documenten;
- b) de lijst van de personen die uit het stembureau verwijderd zijn”;

9° een verzegelbare enveloppe, doos of zak met een minimale inhoud van 15 dm<sup>3</sup> (liter) en met de vermeldingen “stembiljetten”, de naam van het stembureau en “te verzegelen”.

- de volgende formulieren:
  - een in te vullen exemplaar van het proces-verbaal van het stembureau, met de bijbehorende instructies voor de voorzitter (formulier Ae45);
  - een exemplaar van formulier Ae44 voor de aanvraag van de uitbetaling van de presentiegelden;
  - de instructies voor de voorzitter voor het opstarten van de apparatuur, zoals vastgesteld door de administrateur-generaal van het Agentschap Binnenlands bestuur;
  - formulier A49a (de lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering, en de lijst van de personen die uit het stembureau verwijderd zijn);
  - formulier A50 (de lijst van de kiezers die niet op de aanstiplijsten stonden, maar die toch gestemd hebben);
  - formulier A52 (de lijst van de kiezers die een volmacht hebben uitgeoefend voor een andere kiezer).

Het Agentschap Binnenlands Bestuur levert per digitaal stembureau:

- 2 rode aantrekzegels om de stembus te verzegelen;
- een enveloppe en een veiligheidsetiket voor de 2 USB-sticks, te gebruiken na afloop van de stemming;
- een enveloppe en een veiligheidsetiket voor het kerncijferrapport dat na de stemverrichtingen afgedrukt wordt door een stemcomputer;

**De kiezerslijst is niet ter inzage van de kiezers aanwezig in het stembureau.**

### 3. Inrichting van een stembokje voor kiezers met een handicap

Het gemeentebestuur moet ervoor zorgen dat in elk gebouw waarin gestemd wordt, minstens één speciaal stembokje voor kiezers met een handicap wordt ingericht. In een gebouw waarin zich meer dan vijf stemlokalen bevinden, wordt voor kiezers met een handicap ten minste één speciaal stembokje ingericht per vijf stemlokalen.

Die stembokjes moeten in of in de onmiddellijke nabijheid van de stemlokalen geplaatst zijn. De voormelde stembokjes die zich niet op de gelijkvloerse verdieping bevinden, zijn bereikbaar met een lift. In de onmiddellijke omgeving ervan staat een stoel ter beschikking. Vanaf de ingang van het gebouw wordt met universele pictogrammen duidelijke signalisatie aangebracht zodat de personen die daarvan gebruik willen maken, de plaats van dat stembokje gemakkelijk kunnen vinden.

Het stembokje moet voldoen aan de volgende voorwaarden:

- 1° vóór het stembokje is in een vrije bewegingsruimte voorzien met een diameter van minstens honderdvijftig centimeter;
- 2° in het stembokje is in een vrije bewegingsruimte voorzien met een diameter van minstens honderdvijftig centimeter;
- 3° het stembokje bevat een onderrijdbare schrijftafel waarvan het blad zich bevindt op een hoogte van tachtig tot maximaal vijftientig centimeter. De schrijftafel heeft een breedte van een meter en een diepte van minstens zestig centimeter. Onder het schrijfblad is er een vrije hoogte van minimaal zeventig tot vijfenzeventig centimeter.
- 4° bij stemming op papier heeft de ketting waaraan het stempotlood hangt, een lengte van minstens een meter.

Toegankelijkheid betekent dat de toegang tot de stembusgang op een comfortabele en zelfstandige manier mogelijk gemaakt wordt voor personen met een handicap zoals rolstoelgebruikers of personen met visuele/auditieve beperkingen. Daarnaast moet er rekening mee gehouden worden dat oudere mensen, zwangere vrouwen, ouders met kinderwagen, personen die een beroep moeten doen op krukken,... op een vlotte manier toegang krijgen tot de stembusgang .

De toegankelijkheid van de stembusgang slaat op het brede bereik van de stembokjes: van de parking of bushalte, over het toegangspad, naar de inkom, tot het onthaal, in de hal en wachtrij, in het stemlokaal zelf, naar de uitgang tot terug aan de parking of de bushalte.

Om de toegang tot de stemlokalen voor kiezers met een handicap te vergemakkelijken, moeten voor hen dichtbij de stembureaus parkeerplaatsen voorbehouden worden en moet het gebouw waar gestemd wordt, voldoende toegankelijk zijn of gemaakt worden voor de personen met een handicap.

## 4. Materiaal voor het telbureau

4.1. Het college van burgemeester en schepenen bezorgt elk telbureau in zijn gemeente een exemplaar van de volgende enveloppen:

- 1° een enveloppe met de vermeldingen: “tabel” en “te verzegelen”;
- 2° een enveloppe met de vermeldingen: “proces-verbaal van het telbureau en tweede exemplaar van de tabel”;
- 3° een enveloppe met de vermelding: “aanstellingsbrieven van de getuigen”;
- 4° een enveloppe met de vermelding: “enveloppe voor de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau: formulier voor de betaling van het presentiegeld”;
- 5° een enveloppe met de vermeldingen: “te verzegelen” en “enveloppe voor de vrederechter. Deze enveloppe bevat de lijst van de niet-opgekomen en laattijdige bijzitters en de bijbehorende documenten”;
- 6° een enveloppe met de vermeldingen: “betwiste stembiljetten - geldig verklaard” en “te verzegelen”;
- 7° een enveloppe met de vermeldingen: “betwiste stembiljetten - ongeldig verklaard” en “te verzegelen”;
- 8° een enveloppe met de vermeldingen: “blanco of ongeldige stembiljetten” en “te verzegelen”;
- 9° een enveloppe per lijst met de vermeldingen: “lijststemmen (categorie 1)” en “te verzegelen”;
- 10° een enveloppe per lijst met de vermeldingen: “naamstemmen of naam- en lijststemmen (categorie 2)” en “te verzegelen”.

4.2. Het college van burgemeester en schepenen bezorgt elk telbureau in zijn gemeente:

- 1° de ontvangsbewijzen die door de voorzitter van het telbureau aan de voorzitters van de stembureaus worden afgegeven (formulier G57 voor de telbureaus G en formulier P57 voor de telbureaus P);
- 2° een exemplaar van het proces-verbaal van het telbureau met de instructies voor de voorzitter (formulier G61 voor de telbureaus G en formulier P61 voor de telbureaus P);
- 3° minstens twee exemplaren van de resultatentabel die door de voorzitter van het gemeentelijke hoofdbureau wordt opgesteld, vermeld in artikel 122, tweede lid, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (formulier G62 voor de telbureaus G en formulier P62 voor de telbureaus P);
- 4° formulier A49b (de lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering);
- 5° een exemplaar van formulier A44b voor de aanvraag van de uitbetaling van de presentiegelden.

4.3. Het college van burgemeester en schepenen stelt aan de bureaus het nodige kantoomateriaal ter beschikking.

## XIV. HET DIGITALE STEMSYSTEEM

Digitaal stemmen moet goed georganiseerd worden en er is een goede begeleiding nodig. Ik verzoek de gemeenten de nodige maatregelen te nemen om het digitaal stemproces vlot te laten verlopen. Het is belangrijk dat de geplande testen van de apparatuur correct verlopen en dat het verantwoordelijk personeel en de voorzitters van de stembureaus degelijk opgeleid worden.

### 1. Controle en testen van de stemapparatuur

Bij elke verkiezing moet de stemapparatuur integraal getest worden. Dat gebeurt in twee fasen: de eerste fase vindt plaats een aantal maanden voor de verkiezingen, de tweede fase een week voor de verkiezingsdag zelf, na de opstelling in de stemlokalen. De lokale en provinciale verkiezingen vinden nu plaats slechts 4 maanden na de federale verkiezingen. Dat is een uitzonderlijke situatie.

Uit de resultaten van de testen van fase 1 voor de verkiezingen van 9 juni blijkt dat een aantal tekortkomingen is vastgesteld, waardoor er herstellingen of vervangingen moesten gebeuren.

Door deze tekortkomingen meent het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) dat het noodzakelijk is om de fase 1-testen uit te voeren na de verkiezingen van 9 juni. Zo kunnen eventuele defecten worden opgespoord en tijdig worden hersteld. **We slaan de fase 1-test dus niet over.**

Dit zijn de belangrijkste redenen om deze extra test te doen:

- het overgrote deel van de apparatuur stamt uit 2012;
- de schermen moeten getest worden op kalibratie;
- na elke verkiezing is er een controle van alle koffers nodig: bevatten ze de functionerende apparatuur en zijn alle verbindings- en voedingskabels aanwezig;
- contractuele redenen: zonder deze ingreep kunnen de 'service level agreements' voor herstellingen en vervangingen niet gewaarborgd worden.

De tweede fase vindt plaats na de installatie van de toestellen in de stemlokalen in de week van 7 oktober 2024.

Smartmatic neemt voor de beide testen contact op met de betrokken lokale besturen.

## 2. Demonstratie van het stelsysteem

Hoewel het stelsysteem gebruiksvriendelijk en ondertussen breed gekend is, kunnen demossies in de gemeenten nuttig zijn voor het vlot verloop van de verkiezingsverrichtingen op 13 oktober. Als de gemeente dit nuttig acht, kan zij demosticks bestellen bij de leverancier van de stemcomputers ([Belgium.vote@smartmatic.com](mailto:Belgium.vote@smartmatic.com)).

Ik verzoek de gemeentebesturen om zoveel mogelijk informatie over het stelsysteem te verspreiden. Dat kan onder meer via de gemeentelijk infobladen en gemeentelijke websites.

De verkiezingswebsite van het Agentschap Binnenlands Bestuur zal visuele informatie bevatten over de wijze waarop de kiezer zijn stem moet uitbrengen.

Meer in het algemeen verzoek ik u om in uw informatie zoveel mogelijk te verwijzen naar de verkiezingswebsite [vlaanderenkiest.be](http://vlaanderenkiest.be) waar het agentschap ook informatie voor het publiek aanbiedt.

## 3. Opleiding van de voorzitters van de digitale stembureaus

Het agentschap stelt een opleidingsset ter beschikking van de gemeentebesturen. Op zijn beurt moet de gemeente zorgen voor de opleiding van de voorzitters en secretarissen van de stembureaus.

Een degelijke opleiding van alle voorzitters van de digitale stembureaus, hun plaatsvervangers en de secretarissen is cruciaal voor een vlot verloop van het verkiezingsproces. Bij deze opleiding moet ook de nodige aandacht worden besteed aan de speciale taken die enkele voorzitters moeten uitvoeren:

- het is aangewezen een voorzitter te plaatsen aan de ingang van het stemlokaal om ervoor te zorgen dat er niet teveel kiezers tegelijk het stemlokaal betreden. Dat is nodig voor het ordelijk verloop van de kiesverrichtingen en om nodeloze wachtrijen in het stemlokaal zelf te vermijden;
- als de kiezer het stemhokje verlaat met het dichtgevouwen stembiljet, moet hij het aan de stembusscanner openen, de barcode van het stembiljet scannen door het stembiljet met de barcode naar onder op de glasplaat van de scanner te leggen;
- wanneer de scanner de barcode herkent, zal de groene LED op de stembus knipperen en zal de klep open gaan. De kiezer heeft dan een aantal seconden de tijd om het biljet in de stembus te steken. De kiezer vouwt het stembiljet dicht met de bedrukte zijde naar binnen en deponert het in de stembus. Na een aantal seconden sluit de klep en licht de rode LED op;
- als een kiezer niet tijdig het stembiljet in de stembus deponert, scant hij de barcode opnieuw en de klep zal terug opengaan. Een stem wordt nooit meer dan eenmaal geregistreerd omdat elke barcode een unieke code bevat;

- kiezers die moeilijkheden ondervinden bij het uitbrengen van hun stem met een digitaal stembureau, kunnen zich laten bijstaan door de voorzitter of door een bijzitter die de voorzitter daarvoor aanwijst. Als een voorzitter of een lid van het stembureau de werkelijkheid van die moeilijkheden betwist, doet het stembureau daarover uitspraak en wordt zijn gemotiveerde beslissing opgenomen in het proces-verbaal.

#### 4. Verzameling van de USB-sticks

Het gemeentebestuur voorziet voor het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau ook in één enveloppe (of indien nodig meer) of in één of meer dozen waarin alle USB-sticks van alle stembureaus van de gemeenten verzameld worden. Deze USB-sticks moeten gelabeld en genummerd blijven. De enveloppe of doos moet degelijk afgesloten worden, voorzien zijn van het opschrift “USB-sticks – hoofdbureau [naam gemeentel]” en wordt samen met de andere stukken door de gouverneur bewaard. Deze USB-sticks moeten opnieuw gebruikt worden voor de volgende verkiezingen. Het is dus belangrijk dat ze allemaal gerecupereerd worden.

#### XV. VERKIEZINGSAFFICHES

In uitvoering van artikel 2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2012 houdende de algemene regels voor het aanbrengen van verkiezingsaffiches en het organiseren van gemotoriseerde optochten kan de gemeente de plaatsen op het openbare domein aanduiden die bestemd worden voor het aanbrengen van verkiezingsaffiches. Op andere goederen die door openbare besturen beheerd worden, mogen geen verkiezingsaffiches aangebracht worden.

De gemeente is niet verplicht om in openbare aanplakborden te voorzien. Zij kan ook geen verbod instellen op het plaatsen van verkiezingsborden op privaat domein, tenzij dat verbod kan gemotiveerd worden aan de hand van een nagestreefde, maatschappelijk noodwendige doelstelling, en voor zover het verbod evenredig is met die doelstelling.

Ik wijs daarnaast op het verbod om verkiezingspubliciteit aan te brengen binnen een strook van 30 meter naast de autosnelwegen. Dit verbod werd niet opgenomen in het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2012, omdat dit al verboden is op basis van artikel 10 van de Wet van 12 juli 1956 tot vaststelling van het statuut der autosnelwegen. Het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2023 tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake publiciteitsinrichtingen, tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake toegankelijkheid en het besluit van de Vlaamse Regering van 16 juli 2010 tot bepaling van stedenbouwkundige handelingen waarvoor geen omgevingsvergunning nodig is en tot opheffing van diverse besluiten verbiedt publiciteit langs alle autosnelwegen, voor zover herkenbaar vanaf die wegen en ongeacht de afstand. Dit geldt ook voor verkiezingsaffiches. Meer informatie is te vinden op de website van het Agentschap Wegen en Verkeer ([Ik wil publiciteit plaatsen. Waarmee moet ik rekening houden? | Wegen en verkeer](#)).

## XVI. BEKENDMAKING VAN DE STEMRESULTATEN

Nadat het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau de resultaten van de verkiezingen heeft vastgesteld en zijn proces-verbaal heeft afgesloten, bezorgt het een afschrift van dat proces-verbaal aan de gemeenten die worden samengevoegd. In elke gemeente wordt dat afschrift voor iedereen ter inzage gelegd en bezorgt het gemeentebestuur aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van het proces-verbaal (artikel 173 LPKD en artikel 352, tweede lid, 7° en 8° DLB).

De verkiezingssoftware zal eveneens een document genereren waarop de volgorde wordt weergegeven van de verkozenen aan wie het initiatiefrecht wordt toegekend. De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau zal dit document eveneens bezorgen aan de algemeen directeur-coördinator. De voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau zal dit document eveneens bezorgen aan de districtsecretaris, behalve in Borsbeek, waar de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau het document zal bezorgen aan de algemeen directeur van de gemeente Borsbeek.

## XVII. KOSTEN

De presentiegelden voor de leden van de stem- en telbureaus, de vergoedingen voor de leden van de hoofdbureaus en de reisvergoedingen en verzekeringspremies zijn volledig ten laste van de provincies. Van deze kosten moet dus niets verdeeld worden over de provincie en de gemeenten.

Alle overige kosten zijn volledig ten laste van de gemeenten. De kosten die duidelijk toegewezen kunnen worden aan een bepaalde gemeente, zoals de werkingskosten van een stem- of telbureau en van een gemeentelijk hoofdbureau of stadsdistrictshoofdbureau, komen ten laste van die gemeente en worden rechtstreeks door die gemeente betaald. De kosten die gemaakt worden door de andere hoofdbureaus (de provinciedistricts- en provinciale hoofdbureaus) en door de vrederechter, moeten echter nog steeds verdeeld worden over de gemeenten die daaronder ressorteren.

De Vlaamse Regering heeft daarvoor in zijn besluit van 6 oktober 2023 de volgende onderrichtingen vastgesteld:

a) alle andere verkiezingsuitgaven die gedaan werden door de magistraat, vermeld in artikel 24, eerste en tweede lid LPKD (de vrederechter of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg), en door de provinciedistricts- en provinciale hoofdbureaus, worden geprefinancierd door de provincie. De magistraat en de voorzitters van deze hoofdbureaus sturen na de verkiezingen hun facturen en rekeningen met de nodige stavingstukken naar de provincie;



b) iedere provincie verdeelt de totale ingediende kosten van de magistraat over de gemeenten die behoren tot het gerechtelijk kanton waarvoor de magistraat verantwoordelijk is, naar rata van het aantal ingeschreven kiezers;

c) iedere provincie verdeelt de totale ingediende kosten van een provinciedistrictshoofdbureau over de gemeenten die behoren tot dat provinciedistrict, naar rata van het aantal ingeschreven kiezers. Bij deze verdeling worden de kosten voor het drukken en het versturen van de stembiljetten voor de verkiezing van de provincieraden, alleen verdeeld over de gemeenten die op papier stemden;

d) iedere provincie verdeelt de totale ingediende kosten van een provinciaal hoofdbureau over de gemeenten die behoren tot die provincie, naar rata van het aantal ingeschreven kiezers;

e) iedere provincie vordert de kosten, na de verdeling over de gemeenten zoals vermeld onder b), c) en d), terug van de gemeenten. De deputatie neemt daarvoor een gemotiveerde beslissing, brengt de gemeenten in kwestie met een aangetekende brief binnen dertig dagen op de hoogte van de beslissing en bezorgt de gemeente daarbij een gedetailleerde staat met vermelding van de totalen van de uitgaven per hoofdbureau of per kanton, de toegepaste verdeelsleutel, de te betalen uitgaven door de gemeente, de eventueel ontvangen voorschotten, het nog te betalen bedrag of het terug te krijgen bedrag in het geval dat de gemeente minder moet betalen dan het voorschot dat zij eventueel al betaald heeft;

f) de deputatie kan beslissen aan de gemeenten een voorschot te vragen, rekening houdend met de grootte van de uitgaven tijdens de vorige verkiezingen en met de wijze van verdelen, zoals vermeld onder b), c) en d);

g) als de gemeenten van een gerechtelijk kanton, van een provinciedistrict of van een provincie onderling akkoord gaan met een eigen verdeling van de gemeenschappelijke verkiezingsuitgaven, dan is de bovenvermelde verdeling, inclusief de werkwijze met de voorschotten via de provincie, niet van toepassing .

## **XVIII. REGISTRATIE VAN LEDEN VAN STEM- EN TELBUREAUS**

De artikelen 47 en 50 van het LPKD bevatten nu een bepaling die aan bepaalde kiezers het recht geeft bij de gemeente een verzoek in te dienen om vrijgesteld te worden van de verplichting om als bijzitter van een stem- of telbureau te zetelen, als ze al twee keer gezeteld hebben. Het verzoek moet:

- gebaseerd zijn op de registratie in het bevolkingsregister van het aantal keren dat men als lid van een stem- of telbureau gezeteld heeft (minstens twee keer);
- uiterlijk op de 50ste dag voor de verkiezing ingediend zijn bij de gemeente.

De vrijstelling geldt alleen voor de aanwijzing als bijzitter; men kan nog altijd aangewezen worden als voorzitter van een stem- of telbureau, of gevraagd worden om als secretaris van een stem- of telbureau te zetelen.

Als de kiezer aan de voorwaarden voldoet, moet de gemeente de vrijstelling registreren en zal die kiezer niet als bijzitter aangewezen worden. Kiezers die personeelslid zijn van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten, provincies, gemeenten of openbare centra voor maatschappelijk welzijn zijn echter altijd uitgesloten van het recht op een vrijstelling. Deze werkwijze is gealigneerd met de werkwijze die de federale overheid eveneens hanteert bij de organisatie van federale verkiezingen.

Om het verzoek voor een vrijstelling te kunnen beoordelen, moet de gemeente natuurlijk beschikken over de nodige gegevens, namelijk het aantal keren dat iemand effectief in een stem- of telbureau gezeteld heeft. Om die reden wordt nu in artikel 261, §2, derde lid, van het LPKD bepaald dat de provincie de naam en het rijksregisternummer van de persoon aan wie zij een presentiegeld heeft uitbetaald, aan de gemeente bezorgt waar die persoon zijn verblijfplaats heeft, zodat die gemeente kan registreren hoeveel keer die burger daadwerkelijk in een stem- of telbureau gezeteld heeft. Deze procedure wordt eveneens gevolgd bij de verkiezingen voor de Kamer, het Vlaams en Europees parlement. De gemeente kan (en moet) dus registreren hoe dikwijls een burger gezeteld heeft voor alle soorten verkiezingen samen.

Aangezien de registraties vanaf de eerstvolgende verkiezingen (de federale verkiezingen op 9 juni 2024) zullen gebeuren, zullen kiezers van dit recht ten vroegste gebruik kunnen maken na de lokale verkiezingen van 13 oktober 2024 (als zij gezeteld hebben op 9 juni en op 13 oktober 2024).

## **XIX. VRIJSTELLING VAN PORTKOSTEN**

Alle briefwisseling die u ter gelegenheid van de verkiezingen verstuurt, is portvrij (art. 70 KB van 14 maart 2022 betreffende de postdiensten). Het gaat om de volgende documenten:

1. de uitnodigingsbrieven die u naar de kiezers stuurt;
2. de poststukken over de schrapping en de nieuwe inschrijvingen in de kiezerslijst die uitgewisseld worden onder de gemeentebesturen, alsook alle documenten die de gemeentebesturen aan de betrokken kiezers sturen;
3. de exemplaren of afschriften van de kiezerslijst die u verstuurt;
4. de briefwisseling met de voorzitters van de diverse bureaus;
5. de stukken die u naar het Agentschap Binnenlands Bestuur stuurt in het kader van de verkiezingen;
6. de briefwisseling in verband met de registratie van niet-Belgen (ook informatiebrochures). U kan deze brieven aangetekend en portvrij versturen.

Op de zendingen moet u steeds vermelden: “Kieswet - portvrijdom” (gedrukt of geschreven) rechts bovenaan op de adreszijde waar normaal de postzegel staat. Vermeld in het adres zelf ook de hoedanigheid van de geadresseerde in verkiezingszaken (bijzitter, plaatsvervangend bijzitter, kandidaat-bijzitter) (art. 71 KB van 14 maart 2022 betreffende de postdiensten).

Meer informatie vindt u op: <https://www.bpost.be/nl/verkiezingen-2024>.

## XX. SLOTBEPALINGEN

Ik bezorg deze brief ook rechtstreeks aan alle geadresseerden.

Deze onderrichting kan ook geraadpleegd worden op de verkiezingswebsite [www.vlaanderenkiest.be](http://www.vlaanderenkiest.be).

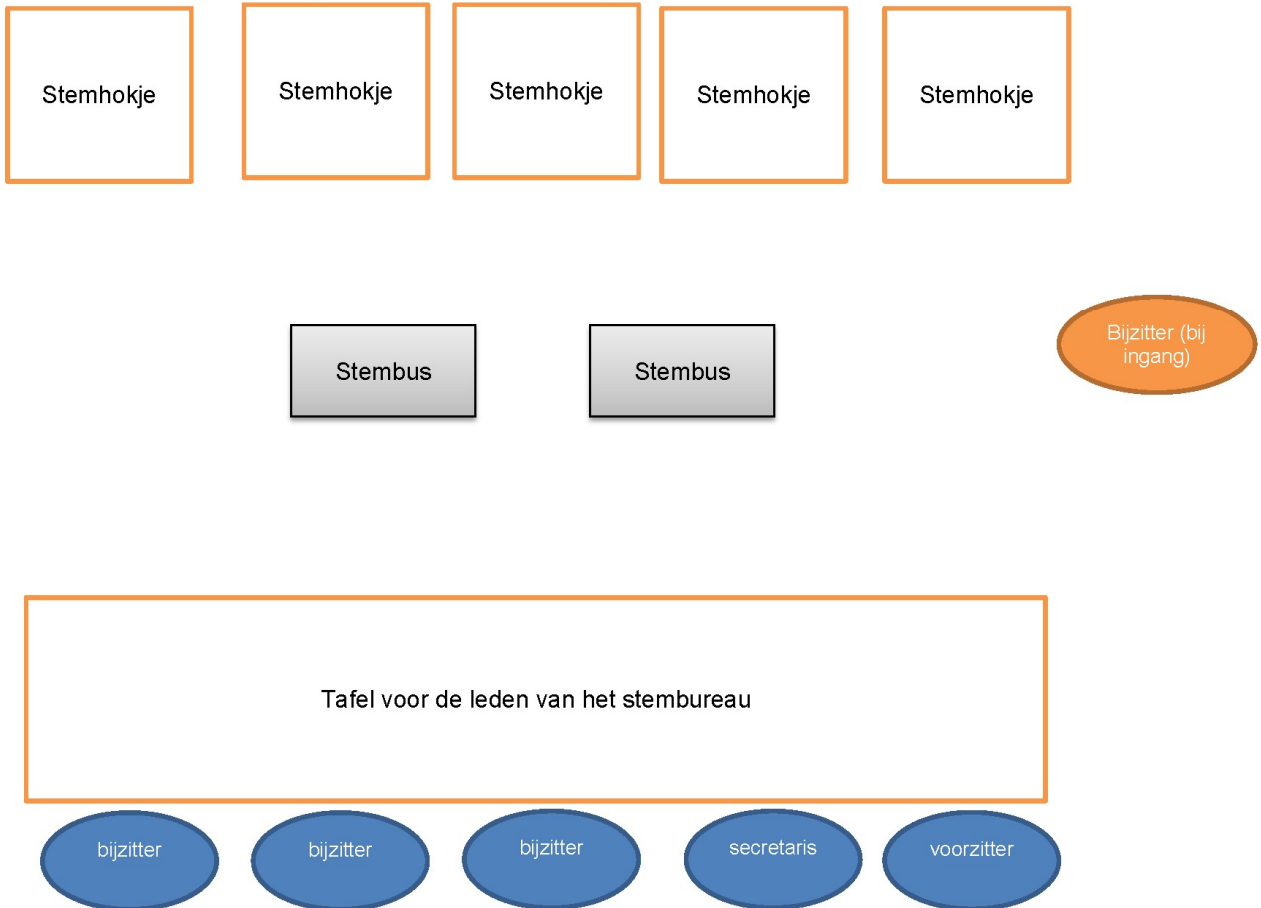
Met de meeste hoogachting,

Gwendolyn Rutten

Viceminister-president van de Vlaamse Regering

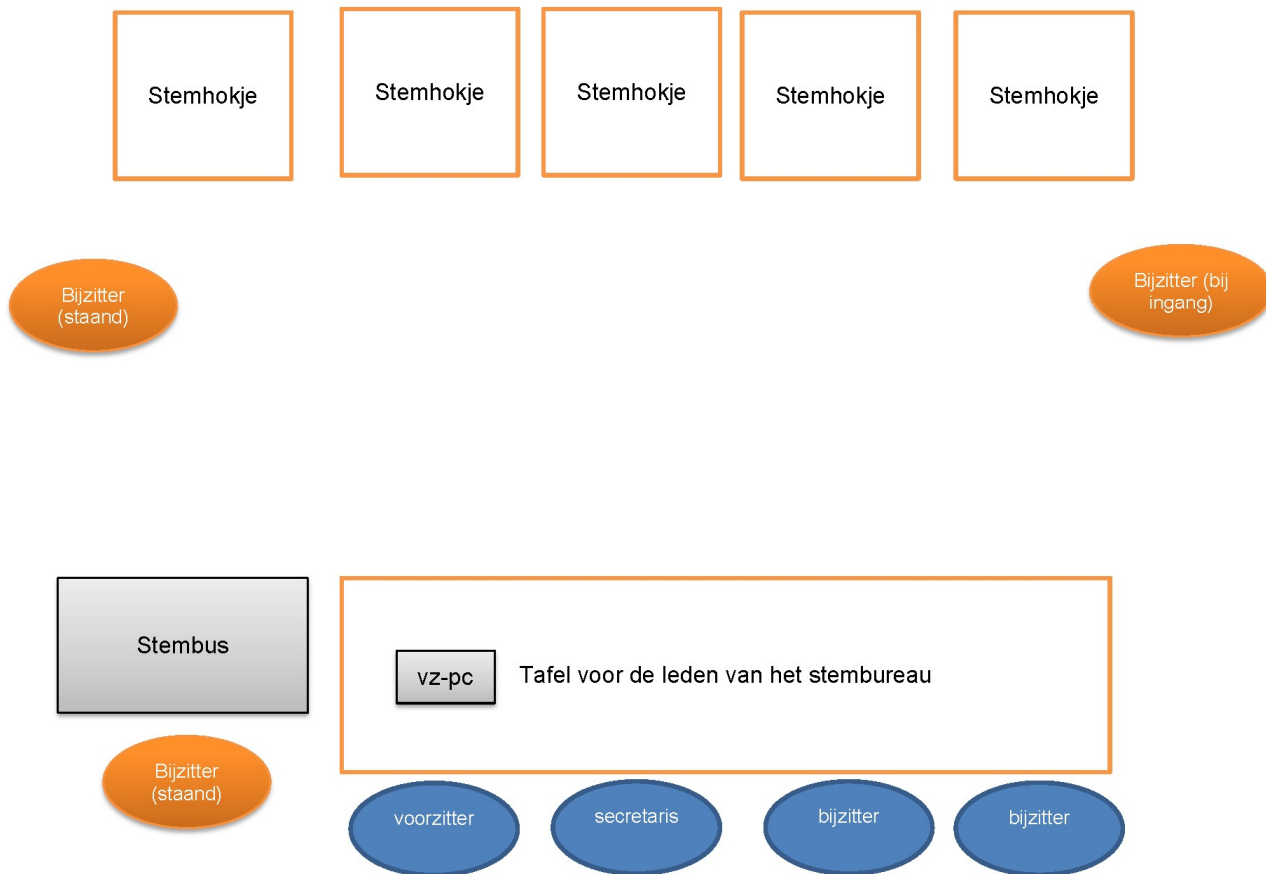
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

**Bijlage 1:**  
modelinrichting van een stemlokaal in gemeenten waar gestemd wordt met potlood en papier



**Bijlage 2:**

**modelinrichting van een stemlokaal in gemeenten waar gestemd wordt met het digitaal stelsysteem**



### **Bijlage 3: gemeenten waar gestemd wordt met het digitaal stelsysteem**

Op 13 oktober 2024 wordt in de volgende Vlaamse gemeenten digitaal gestemd:

#### **provincie ANTWERPEN**

Aartselaar, Antwerpen, Arendonk, Baarle-Hertog, Balen, Beerse, Boechout, Bonheiden, Boom, Bornem, Borsbeek, Brasschaat, Brecht, Dessel, Duffel, Edegem, Essen, Geel, Grobbendonk, Hemiksem, Herentals, Herenthout, Herselt, Hoogstraten, Hove, Hulshout, Kalmthout, Kapellen, Kasterlee, Kontich, Laakdal, Lille, Lint, Malle, Mechelen, Meerhout, Merksplas, Mol, Mortsel, Niel, Olen, Oud-Turnhout, Putte, Puurs-Sint-Amands, Ranst, Ravels, Retie, Rijkevorsel, Rumst, Schelle, Schilde, Schoten, Sint-Katelijne-Waver, Stabroek, Turnhout, Vorselaar, Vosselaar, Westerlo, Wijnegem, Willebroek, Wommelgem, Wuustwezel, Zandhoven, Zoersel;

#### **provincie LIMBURG**

As, Beringen, Bocholt, Bree, Diepenbeek, Dilsen-Stokkem, Genk, Ham, Hamont-Achel, Hasselt, Hechtel-Eksel, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Kinrooi, Lanaken, Leopoldsburg, Lommel, Maaseik, Maasmechelen, Oudsbergen, Peer, Pelt, Sint-Truiden, Tessenderlo, Tongeren, Voeren, Zonhoven, Zutendaal;

#### **provincie OOST-VLAANDEREN**

Aalst, Aalter, Berlare, Buggenhout, Deinze, Dendermonde, Evergem, Kaprijke, Kruibeke, Lebbeke, Lievegem, Lochristi, Sint-Niklaas, Temse, Zele, Zwijndrecht;

#### **provincie VLAAMS-BRABANT**

Affligem, Asse, Bertem, Bierbeek, Boortmeerbeek, Dilbeek, Geetbets, Glabbeek, Grimbergen, Haacht, Halle, Herent, Hoeilaart, Holsbeek, Huldenberg, Kampenhout, Keerbergen, Kortenberg, Kraainem, Lennik, Leuven, Liedekerke, Linter, Lubbeek, Machelen, Merchtem, Opwijk, Oud-Heverlee, Overijse, Rotselaar, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Steenokkerzeel, Ternat, Tervuren, Tremelo, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppeem, Zaventem, Zemst, Zoutleeuw;

#### **provincie WEST-VLAANDEREN**

Alveringem, Brugge, De Panne, Knokke-Heist, Koksijde, Kortrijk, Oostende, Roeselare, Veurne.

**Bijlage 4: samengevoegde gemeenten waar op 13 oktober 2024 gestemd wordt voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeenten die op 1 januari 2025 door samenvoeging van start gaan**

**provincie ANTWERPEN**

- Antwerpen en Borsbeek (naam van de nieuwe gemeente: Antwerpen);

**provincie LIMBURG**

- Bilzen en Hoeselt (naam van de nieuwe gemeente: Bilzen-Hoeselt);
- Tessenderlo en Ham (naam van de nieuwe gemeente: Tessenderlo-Ham);
- Hasselt en Kortesseem (naam van de nieuwe gemeente: Hasselt);
- Tongeren en Borgloon (naam van de nieuwe gemeente: Tongeren-Borgloon);

**provincie OOST-VLAANDEREN**

- Lochristi en Wachtebeke (naam van de nieuwe gemeente: Lochristi);
- Lokeren en Moerbeke (naam van de nieuwe gemeente: Lokeren);
- Beveren, Kruibeke en Zwijndrecht (naam van de nieuwe gemeente: Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht);
- Nazareth en De Pinte (naam van de nieuwe gemeente: Nazareth-De Pinte);
- Merelbeke en Melle (naam van de nieuwe gemeente: Merelbeke-Melle);

**provincie VLAAMS-BRABANT**

- Galmaarden, Gooik en Herne (naam van de nieuwe gemeente: Pajottegem);

**provincie WEST-VLAANDEREN**

- Wingene en Ruiselede (naam van de nieuwe gemeente: Wingene);
- Tielt en Meulebeke (naam van de nieuwe gemeente: Tielt).